

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בס"ד

פרשת וארא – 'פרעה הקטן' – שנת תשע"א.

פרשת וארא – ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ – שנת תשע"ו.

השיעורים נכתבו

לרפואת

פנחס סוויסה
לוי בן איריס חנה
שלו ישראל חי בן לימור
ר' שמחה בן שושנה
נועם בן מיכל
אביב ישראל בן גילה
יוסף בן רות
ניתאי בן שרון
משה מזרחי בן חנה
תמר בת רחל
אברהם בן מרים
גדעון בן מרים

להצלחת

ר' משה בן שוקת חיה ובני ביתו
! ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה
מרדכי (מוטי) מור בן סימה
אופיר בראל בן דורה
פנחס סוויסה וב"ב
משפחת שטרית

המעוניינים לתרום להפצת העלון השבועי

יוכלו להתקשר:

0504-170-270

לעילוי נשמת

ר' ברוך אטדגי בר אסתר
שמואל בן מרים
סימי בת שרה
אלי סולטן בן אסתר
יעקב אטיאס בן שמחה
רותי בת חסיבה
ניר בן פלורנס
אסתר בת עלו
אשר רפאל בן רחל חמו
סילביה בת איידה
עדה (איידה) בת מרים
חיים מנחם בר זוהר
גאולה בת מרים
לונה בת לדיסיה

ת.נ.צ.ב.ה

פרשת וארא – 'פרעה הקטן' – שנת תשע"א.

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וארא. עוסקת הפרשה בשבע מתוך עשרת המכות שהכה הקב"ה את המצרים במצרים.

מצוה הקב"ה את משה רבינו ללכת אל פרעה, ומצורף אליו את אהרן הכהן.

אומרת התורה (ז, א) ויאמר ה' אל משה ראה נתתיך אלהים לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך: {ב} אתה תדבר את כל אשר אצוץ ואהרן אחיך ידבר אל פרעה ושלח את בני ישראל מארצו... {ח} ויאמר ה' אל משה ואל אהרן לאמר: {ט} כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני פרעה יהי לתנין.

אומר המדרש (שמות רבה, פרשה ט, אות א) - תנו לכם מופת. וכן אתה מוצא בנח אחר כל הנסים שעשה לו הקדוש ברוך הוא בתבה והוציאו ממנה אמר לו (בראשית ט, טו): ולא יהיה עוד המים למבול לשחת כל בשר, התחיל מבקש סימן עד שאמר לו הקדוש ברוך הוא (בראשית ט, יג): את קשתי נתתי בענן, ומה נח הצדיק היה מבקש סימן, פרעה הרשע על אחת כמה וכמה. וכן אתה מוצא בחזקיה בשעה שבא ושיעה ואמר לו (מלכים ב כ, ה): כה אמר ה' הנני רפא לך ביום השלישי תעלה בית ה', התחיל לבקש סימן, שנאמר (מלכים ב כ, ח): ויאמר חזקיה מה אות [כי אעלה] כי ירפא ה' לי ועליתי ביום השלישי בית ה', ומה חזקיהו הצדיק בקש אות שהשמש הוחזרה בגללו אחורנית, פרעה הרשע לא כל שכן. חנניה מישאל ועזריה כשידרו לכבשן האש לא ירדו אלא בסימן, כיצד? שאמרו הלל בפסח: (תהלים קטו, א): לא לנו ה' לא לנו, אמר חנניה. (תהלים קטו, א): לשמך תן כבוד, אמר מישאל. (תהלים קטו, א): על חסדך ועל אמתך, אמר עזריה. וגבריאל היה עונה אחריו, (תהלים קטו, ב): למה יאמרו הגוים איה וגו'. כיון ששגרו כל הלילה בפיהם, נטלו אותו סימן וירדו, ואם אין לך ללמד מכן למד ממקום אחר, דכתיב (זכריה ג, ח): שמע נא יהושע הכהן הגדול אתה ורעיק הישבים לפניך כי אנשי מופת הם, ומי היו, אמר רבי יהודה בן רבי שלום אלו חנניה מישאל ועזריה שנעשה להם הסימן הזה, ומה אם הצדיקים מבקשים סימן הרשעים על אחת כמה וכמה.

כותב ספר הישר - וישכימו משה ואהרן ממחרת וילכו עד בית פרעה ומטה האלהים לקחו בידם. ויהי בבואם אל שער המלך ושני כפירי אריות סגורים שם בכבלי ברזל ואין איש יוצא ובא מפניהם, לבד מאשר יצוה המלך לבוא ויבואו אתם המלחשים ויסירו הכפירים בלחשיהם ויביאוהו למלך. וימהר משה וינף את המטה על הכפירים ויתירם ויבואו משה ואהרן בית המלך. וגם הכפירים באו אתם בשמחה וירדפו אחריהם וישמחו כאשר ישמח הכלב אל

אדוניו בבואו מן השדה. ויהי כראות פרעה את הדבר הזה, ויתמה על ככה ויבהל מאד מפני השמועה כי היה תארם כתואר בני האלהים. ויאמר פרעה אל משה ואל אהרן: מה תחפצו? ויענוהו לאמר: ה' אלהי העברים שלחנו אליך לאמר שלח את עמי ויעבדוני. ויהי כשמוע פרעה את דבריהם ויירא מאד מפניהם, ויאמר אליהם: לכו היום ובאתם אלי למחר. ויעשו כדבר המלך. ויהי בלכתם וישלח פרעה ויקרא אל בלעם הקוסם ואל ינוס וימברוס בניו ואל כל המכשפים והחרטומים והיועצים אשר למלך ויבואו כולם וישבו לפני המלך ישיבת חירום בקבינט ©. ויספר להם המלך את כל הדברים אשר דיברו אליו משה ואהרן אחיו. ויאמרו החרטומים אל המלך: ואיך באו אליך האנשים מפני הכפירים האסורים בשער איך הם הגיעו אליך, הרי יש אריות בשער שמעולם לא עבר אותם אדם?! ויאמר המלך: כי הניפו מטיהם על הכפירים ויתירום ויבואו אלי וגם הכפירים שמחו לקראתם כשמוח הכלב לקראת אדוניו. ויען בלעם בן בעור הקוסם את המלך לאמר: אין אלה כי אם מכשפים כמונו אל תיבהל, הם מכשפים בדיוק כמונו. זה תרגיל מס' 17 בספר הכישופים. ועתה שלח נא בעדם ויבואו ונבחנה אותם. ויעש המלך כן. ויהי בבוקר וישלח פרעה אל משה ואל אהרן לבוא לפני המלך. ויקחו את מטה האלהים ויבואו אל המלך וידברו לו לאמר: כה אמר ה' אלהי העברים שלח את עמי ויעבדוני. ויאמר אליהם המלך: ומי יאמין לכם כי שלוחי אלהים אתם ועל פיו באתם אלי. עתה תנו לכם מופת ואות כדבר הזה ואז יאמנו דבריכם אשר תדברו. וימהר אהרן וישלך את המטה מידו לפני פרעה ולפני עבדיו ותשב המטה לתנין. ויראו החרטומים את הדבר הזה ויעשו גם הם החרטומים כן וישליכו איש מטהו ארצה ויהיו לתנינים¹. וישא תנין מטה אהרן את ראשו ויפתח את פיו לבלוע את תניני מטות המכשפים, ויען בלעם הקוסם ויאמר: מימי קדם היה הדבר הזה אשר יבלע תנין את רעהו ואשר יבלעו דגי הים איש את רעהו. ועתה השיבהו נא למטה כבראשונה ונשיבה גם אנחנו את מטותינו כבראשונה. והיה אם בלע מטך את מטותינו וידענו כי רוח אלהים בך, ואם אין ואם לא תצליח, הנה חרש [מכשף] אתה כמונו. וימהר אהרן וישלח ידו ויחזק בזנב התנין ויהי למטה בכפו. ויעשו גם הם החרטומים כן במטותם ויחזיקו איש בזנב תנינו ויהיו למטות כבראשונה. ויהי בשובם למטות ויבלע מטה אהרן את מטותם.

עד כאן קטע מתוך ספר הישר.

¹ אומר הספורנו, שהיה הבדל בין התנין של אהרן לבין התנינים של החרטומים. של אהרן היה חי והולך. אבל של החרטומים היו רק דמה ולא זזו. כי אין כישוף שישלך לתת רוח חיים בדומם.

יבלע, אז אדע שאתה שליח אלוקים". משה הופך את התנין בחזרה למטה ובולע את שאר המטות.

לכאורה, אתה יודע עכשיו שהוא שליח אלוקים. א"כ, מה הם צריכים לעשות עכשיו? לעשות את בקשתם!

הוא יודע שאף בן-אדם לא ניכנס לארמון של פרעה, כי יש אריות ודובים ששומרים. באים משה ואהרן, נותנים מכה עם המטה, ולא רק שהאריות והדובים לא מזיקים להם, אלא הם שמחים לקראתם והולכים אחריהם!

אומרים חז"ל במדרש - בעת שיצא יעקב אבינו ע"ה למצרים אל יוסף בנו, נפגש עם פרעה מלך מצרים, ובפתח בית פרעה היה מצב אליל מצרי מול מפתח דלתו, והפתח היה נמוך במיוחד, כדי שכל מי שיכנס אליו מיד ישתחוה לפסל. אולם לקשהגיע יעקב אבינו לפתח הבית נעשה נס, ומשקוף הבית גבה ויעקב אבינו נכנס זקוף, וזה מה שכתוב "ויעמדו לפני פרעה" - שניכנס זקוף ולא התכופף כך היה גם כן עם משה רבינו ע"ה בשעה שבא לפני פרעה, גבה המשקוף לגובה קומתו של משה {עשר אמות}, וכמו שכתוב {ח, טז} והתיצב לפני פרעה.

מן הסתם, אם המשקוף התרומם, אז גם כל הארמון היה צריך להתרומם!

פרעה רואה שנכנסים שני אנשים, ובינתיים נופלים בלוקים מסביב - "מי אתם?!"

"מי אנחנו?! ראית שרק נכנסנו התחילו ליפול בלוקים - רק נכנסנו וכל האריות אחריו - ביקשת אותות, עשינו לך!"

אמר פרעה: "בסדר גמור, אני לא משחרר!!!"

"לא משחרר?! בסדר גמור - ממשיכים בהופעה" ©

מגיעה מכת הדם, אומרת התורה: {ז, כ} ויעשו כן משה ואהרן כאשר צוה ה' וירם במטה ויך את המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל המים אשר ביאר לדם: {כא} והדגה אשר ביאר מתה ויבאש היאר ולא יכלו מצרים לשתות מים מן היאר ויהי הדם בכל ארץ מצרים.

אומרים חז"ל {שמות רבה, פרשה ט, אות י} - אמר רבי אבי הלוי ברבי, ממכת דם העשירו ישראל, כיצד, המצרי וישראל בבית אחד והגיגית מלאה מים, ומצרי הלך למלאות הקיתון מתוכה מוציאה מלאה דם, וישראל שותה מים מתוך הגיגית, והמצרי אומר תן לי בידך מעט מים ונותן לו ונעשו דם, ואומר לו נשתה אני ואתה מן קערה אחת, וישראל שותה מים והמצרי דם, וכשהיה לוקח מישראל בדם, היה שותה מים, מכאן העשירו ישראל.

אומרים חז"ל, שהיחיד שלא נפגע מהמכה הזאת היה פרעה :

אומרים חז"ל במדרש {שמות רבה, פרשה ט, אות ו} - ויקרא גם פרעה לחכמים ולמכשפים, באותה שעה התחיל פרעה משחק עליהם ומקרקר אחריהם כתרנגלת, ואומר להם, כך אותותיו של אלהים, בנהג שבעולם בני אדם מוליכין פרקמטיא למקום שצריכין להם, כלום מביאין מורייס לאספמיה, דגים לעכו, אין אתם יודעין שכל הכשפים ברשותי הן, מיד שלח והביא תינוקות מן אסכולי מבתי הספר שלהם, ועשו אף הם כך זרקו את המקלות והפכו להיות ג"כ נחשים, ולא עוד אלא קרא לאשתו ועשתה כך, שנאמר: ויקרא גם פרעה, מהו גם, שאף לאשתו קרא ועשתה כן. ויעשו גם הם חרטומי מצרים, מהו גם, אפילו התינוקות של ארבע וחמש שנים קרא ועשו כן.

אמר פרעה למשה ואהרן: "אתם צוחקים עלי? זה התרגיל הראשון שלומדים אצלנו במעונות יום" ©

מספר המדרש {ילקוט שמעוני, וארא, אות קפ"א} - כשבאו משה ואהרן עמדו לפני פרעה והיו רואין שהם דומים למלאכי השרת, ורום קומתן כארזי לבנון, וגלגלי עיניהם דומים לגלגלי חמה, וזקנות שלהם כאשכולות תמרה, וזיו פניהם כזיו החמה, ומטה האלהים בידם שחקוק עליו שם המפורש, ודבור פיהם כאש שלהבת, מיד נפל פחדם עליהם. והיו ארבע מאות פתחים לפלטרים של פרעה, ועל כל פתח ופתח אריות ודובים וחיות רעות, ולא היתה בריה יכולה ליכנס שם, עד שהיו מאכילין אותם בשר שלא יהו מזיקין אותו. וכשבאו משה ואהרן נתקבצו כולם וסובבים ומלחכין רגליהם, והתחילו ללוותם עד שבאו לפני פרעה, וכל מלכי מזרח ומערב כשראו אותם נפל פחדם עליהם, וזיע ורתת וחלחלה אחז לפרעה ולכל היושבים לפניו, והסירו כתריהם מעל ראשיהם והשתחוו להם. באותה שעה הוצרך פרעה לנקביו ונכנס לבית הכסא, ונזדמנו לו י"ב עכברים והיו נושכים אותו בכל צד מושבו, וצעק צעקה גדולה ומרה עד ששמעו קול צעקתו גדולי המלכות. ואחר כך חזר וישב על כסאו ונתחזק לבו. אמר למשה ואהרן: מי אתם ומאין באתם ומי שגרם אצלי? אמרו לו: אלהי העברים שלחני אליך שלח את עמי ויעבדוני. מיד אמר: לא ידעתי את ה' מעולם לא שלח לי אגרת שלום, ולא הביא לי דורון.

קוראים את הדברים הללו, וכמה תהיות עומדים לפנינו:

אומר הקב"ה למשה רבינו - כשתבוא לפני פרעה, הוא ירצה ממך סימן שאתה שליח שלי. לכן, קח את המטה ותהפוך אותו לתנין.

משה מגיע לפרעה, עושה את התרגיל והמטה הופך לתנין. אומר לו בלעם: "זה לא תרגיל, כל הילדים אצלנו יודעים לעשות את זה! אם תהפוך את התנין בחזרה למטה ואז הוא

נשאלת השאלה – למה רק מחר?! בשביל מה לך לסבול עוד יום?!

אומר האבן עזרא - ויאמר למחר. אמר רב שמואל בן חפני אין מנהג האדם לבקש רק שיסור המכה ממנו מיד. וחשב פרעה כי מערכת כוכבי שמים הביאה הצפרדעים על מצרים ומשה היה יודע זה. וחשב פרעה כי עתה הגיע עת סור הצפרדעים ע"כ נסהו והאריך ואמר למחר².

אם ככה, הסכים פרעה לסבול כמעט יום שלם עד להסתלקות הצפרדעים, רק כדי להוכיח שמשה רבינו אינו דובר אמת.

מגיעה מכת כנים, שבוע שלם כולם מתגרדים - לפרעה לא אכפת. באים אליו החרטומים ואומרים לו: "פרעה, השתנו כללי המשחק - מכת כנים, זה אצבע אלקים. אין לנו שליטה על זה!"

בא הרב שמחה פלאם בספרו ושואל שאלה יפה – אם מכת כנים היתה כ"כ חזקה שגם החרטומים לא יכלו לה, אז למה לא התחיל איתה הקב"ה? למה צריך לתת להם קודם מכת דם ומכת צפרדע, שגם החרטומים יכולים לעשות, שייתן להם ישר מכת כנים?!

מביא הרב פלאם מעשה נפלא:

מעשה באדם אחד שהיה צייר במקצועו. הוא היה מתגורר בכפר קטן, שבו היו מתגוררים 25 אנשים. הוא צייר כמה עשרות תמונות, כדי שיבואו אנשים להתרשם.

אם אותו צייר רוצה שמישהו יכיר את התמונות האלה, אין לו צורך להראות את התמונות האלה בכפר, כי ממילא אף אחד לא מבין שם בציור. כדי שיתרשמו מהתמונות שלו, הוא צריך לנסוע לעיר שם גרים עו"ד, רופאים וכו'.

יצא אותו צייר לעיר עם התמונות, נכנסו כמה עשרות אנשים לתוך הגלריה ורכשו כמה עשרות תמונות. אבל בכל זאת, עדיין הוא לא נעשה מפורסם. אם הוא רוצה להיות בעל פרסום עולמי, אין לו דרך אחרת מלבד להגיע לפרז - שם נמצא מרכז האומנות של העולם. ואם שם יאמרו לו שהוא צייר מומחה, זה סימן שהוא אכן כך.

אומר הרב פלאם יסוד נפלא – אם היה הקב"ה עושה את המופת הראשון, בארץ שאין מושג לתושבים בה מהו כישוף, כל אחד היה אומר: "מה אתה מתפלא?! בסכ"ה דם ... בסכ"ה נחשים", ולכן אמר הקב"ה: "לא אעשה כך, אלא

כותב המדרש הגדול – ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת. מגיד הכתוב שלא ניזק פרעה במכת דם, מפני מה? מפני שלשה דברים: אחד שמא יחזור למוטב ועוד שהאריך לו הקב"ה שגידל משה בביתו, ועוד כדי שיתגדל בעיני מצרים "כולם חוטפים ורק אני לא חוטף!" ובאחרונה הוא לוקה והוא לא חשב כן, אלא ולא שת לבו גם לזאת.

עוד אומר המדרש (שמות רבה, פרשה ט, אות יא) - ויעשו כן חרטמי מצרים, מלמד שהיו סבורין שהיו מעשה כשפים... ויפן פרעה, לא חשש ולא הרגיש במכת האלהים. ויחפרו כל מצרים סביבת היאר, רבי יהודה אומר שביאור לקו, ורבי נחמיה אומר מלמעלה ומלמטה לקה, וכל מצרים לקו מימיה בדם, אמר לו רבי יהודה ומה אני מקיים ויחפרו כל מצרים סביבת היאר, אמר לו לפי שהיו המצריים אומרים כל המים שהיו רואין משה ואהרן נעשין דם, והיו חופרין להוציא מים לשתיים ממה שאין עיניהן רואין.

פרעה רואה את כל זה, ולא מעניין אותו מכלום - "יש לי מים! אני מסודר!"

מגיעה מכת צפרדע. הצפרדעים נכנסות לכל מקום במצרים, שנאמר {ח, ב} ותעל הצפרדע ותכס את ארץ מצרים: {ג} ויעשו כן החרטמים בלטיהם ויעלו את הצפרדעים על ארץ מצרים.

במכה הזאת, פתאום פרעה 'משנה כיוון': {ד} ויקרא פרעה למשה ולאהרן ויאמרו העתירו אל ה' - "תתפללו עליי פרעה בן פאטמה לרפואה שלמה" - ויסר הצפרדעים ממני ומעמי ואשלחה את העם ויזבחו לה'.

מספר המדרש הגדול – ויקרא פרעה למשה ולאהרן וגו'. אמרו עליו על פרעה הרשע שנתעטר בבגדי מלכות וישב על כסאו וכל גדולי מלכות לפניו. ובאותה שעה נדדמו להם צפרדעים והיו נכנסין מטבעתו ויוצאין מפיו וכל אכלוסיו וגדוליו כן, לקיים 'ובכה ובעמך' והיה הצפרדע קורא ממעי פרעה ועונין לו חבריו ממעי אכלוסיו וגדוליו וצפרדע אומר לחברו אימתי נצא מכאן? ועונין הצפרדעים זה את זה עד שיבא בן עמרם ויתפלל עלינו. לך ויקרא פרעה למשה ולאהרן.

{ה} ויאמר משה לפרעה התפאר עלי למתי אעתיך לך ולעבדיך ולעמך להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר תשארה.

שואל משה את פרעה: "מתי אתה רוצה שיצאו הצפרדעים?!"

{ו} ויאמר למחר ...

² אמר פרעה: "כנראה שמשה מכיר את מערכות הכוכבים, ויכל להיות שכעת יש לו שליטה עליהם. אבל אם אומר לו 'למחר', יכל להיות שמחר כבר לא תהיה לו שליטה עליהם, ולכן יהיו עדיין צפרדעים וכולם יראו שהוא שקרן!"

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

לאחר מכת הערוב מגיעה מכת הדבר. כל הבהמות במצרים מתו - לא נשארה בהמה אחת בחיים!

אומרת התורה: {ט, ו} וַיַּעַשׂ ה' אֶת הַדָּבָר הַזֶּה מִמָּחֶרֶת וַיָּמָת כָּל מִקְנֵה מִצְרַיִם וּמִמִּקְנֵה בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא מָת אֶחָד: {ז} וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וְהָנָה לֹא מֵת מִמִּקְנֵה יִשְׂרָאֵל עַד אֶחָד וַיִּכְבַּד לֵב פֶּרְעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת הָעָם.

אומרים חז"ל במדרש {שמות רבה, פרשה יא, אות ד} - מֵהוּ עַד אֶחָד, אָפְלוּ בְּהֵמָה חֲצִיָּהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְחֲצִיָּהּ שֶׁל מִצְרַיִם מֵתָהּ⁴.

נגמרת מכת הדבר, מתחילה מכת השחין. כולם מתגרדים ואת פרעה זה לא מעניין.

מגיעה מכת הברד, שאיתה אנחנו גם מסיימים את הפרשה:

אומרת התורה {ט, כז} וַיִּשְׁלַח פֶּרְעָה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטָאתִי הַפָּעַם ה' הַצִּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים⁵: {כח} הֲעֵתִירוּ אֵל ה' וְרַב מִהֵיטָק לֵאלֹהִים וּבָרַד וְאִשְׁלַחָה אֶתְכֶם וְלֹא תִסָּפֹן לַעֲמֹד.

פעם ראשונה שפרעה מזכיר שהוא לא בסדר!

נשאלת השאלה - למה מכת הארבה, היתה בשביל פרעה כ"מכת מות"?!

אומר בעל הטורים - וינח. ב' במסורה וינח בכל גבול מצרים וינח ביום השביעי, מלמד שנח הארבה בשבת.

אמר פרעה: "אני מוכן להכל, אבל ל'מכה חרדית' אני לא מסכים!" ☺

זה היה במילתא דבדיחותא. אבל האמת היא, שבמכה הזאת ניגמר לפרעה כל האוכל!

במכת הדם, נגמרו כל הדגים - לא נשארו דגים במצרים. באו כל העם לפרעה: "אין יותר נסיכת הנילוס, מה נעשה?!"

"חבר'ה, תפסיקו לצעוק, יש מספיק בהמות - תאכלו שווארמה"

מגיעה מכת דבר - גם בהמות לא נשארו!

"עכשיו אין גם בהמות !!!"

"חבר'ה, תפסיקו לליל שעת חירום. אתם רואים שמכניסים לנו עכשיו מכות. תהיו חזקים, תאכלו פירות!"

אשלח את המכות דוקא במצרים" - שעליהם אומרת הגמרא {קידושין מט, ב} - עשרה קבים כשפים ירדו לעולם תשעה נטלה מצרים.

אומר הנביא {מ"א ה, י} וְתָרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדָם וּמִכָּל חֲכָמַת מִצְרַיִם.

מצרים היתה מרכז החכמה, בנושא הכישוף בעולם. אומר הקב"ה - שלא תחשוב שהמצרים היו פלאחים. היתה להם מומחיות בכישוף! למרות שלא היתה חיות לכשפים שלהם, אבל בכל זאת הם ידעו לעשות כשפים - הם יכלו לקחת מים ולהפוך אותם לדם - נכון, זה לא באמת דם - אם תכניס בתוכם דגים, הם לא ימותו - זה רק מחזה עיניים. אבל בכל זאת, הם ידעו לעשות 'כאילו'.

כאן הודו כל המכשפים במצרים {ח, טו} אָצַבַּע אֱלֹהִים הוּא - זאת היתה המטרה, שדוקא במצרים יעשו את הכישופים הללו - ולמה? {ח, ו} לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֵין כֹּה' אֱלֹהֵינוּ ...! - {ט, כט} כֵּן לְמַעַן תֵּדַע כִּי לֹא הָאֲרֶץ!

אם כן, לאחר המכה הזאת כבר ידעה כל מצרים, שאין כהקב"ה!

האור החיים הקדוש הולך שלב אחר שלב במכות מצרים, ולבסוף שואל שאלה נפלאה:

במכת דם, פרעה לא ביקש בקשות - למה?! כי הוא לא נפגע מהמכה הזאת. במכת צפרדע הוא מבקש {שמות ח, ד} הֲעֵתִירוּ אֵל ה' וַיִּסַּר הַצִּפְרָדַּיִם מִמִּנִּי וּמֵעַמִּי. במכת כנים, הוא לא מבקש. במכת ערוב - פחד אלקים! הקב"ה שולח למצרים כמויות אדירות של בעלי חיים.

אומרים חז"ל - {ח, יז} וְגַם הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֵם עָלֶיהָ. כל חיה הגיעה עם האקלים שלה - 'אדני השדה' עם פיסת הקרקע שלה, הדוב עם היער שלו³ וכד'.

נגמרת מכת ערוב, מיד קורא פרעה למשה ואהרן: {ח, כא} לֵכוּ זַבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בָּאֶרֶץ!

{כב} וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן כִּי תוֹעֲבַת מִצְרַיִם נִזְבַּח לֹא אֱלֹהֵינוּ הֵן נִזְבַּח אֶת תוֹעֲבַת מִצְרַיִם לַעֲיִנֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ: {כג} דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים נֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר וְזַבְחֵנוּ לֹא אֱלֹהֵינוּ כְּאֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ.

שואל האור החיים הקדוש - מה קרה, במכת כנים הוא לא מבקש ובערוב הוא מבקש?!

³ כי דוב צריך שיהיה לו יער כדי שיוכל לטרוף, כמו שאומרת הגמרא {מסכת סוטה מז, א} שסידר הקב"ה שיבואו גם דובים וגם יער לאותם נערים שהתגרו באלישע, כדי שיהיה להם ביטחון לתקוף.

⁴ 'ברוך שאמר': באותו שבוע של מכת הדבר, אפילו הבהמות הזקנות של ישראל לא מתו!

⁵ יש שקוראים את הפסוק אחרת - חֲטָאתִי הַפָּעַם ה' הַצִּדִּיק וְאֲנִי, וְעַמִּי הַרְשָׁעִים.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

באה מכת הברד, וחיסלה גם את הפירות !

"אין מה לאכל !!!"

"תפסיקו לצעוק, יש עדיין חיטה וכוסמת – תטחנו טוב טוב, ותעשו עוגות!"

הגיעה מכת הארבה, ואכל את כל העשב שנשאר !

"עכשיו גם חיטה וכוסמת אין, מה נאכל עכשיו?!"

את הארבה !

לתימנים יש סימנים, איזה ארבה מותר לאכל ואיזה לא. אמר לי תימני אחד: "זה כמו צ'יפסים, אתה יכל לאכל בכמויות!" – אח"כ לא אכלתי צהרים בגללו ☺

אמר פרעה לעם: "תיקחו ארבה, תכניסו אותם לתוך קופסאות, ותאכלו אותם באיזו צורה שאתם רוצים"

נגמרה מכת הארבה - התחילו לעוף קופסאות באוויר - כל הארבה נמלטו, שנאמר {יט} וַיִּהְיֶה ה' רוּחַ ים חֲזָק מֵאֵד וַיִּשָּׂא אֶת הָאֲרֶבֶה וַיִּתְקַעְהוּ יָמָּה סוּף לֹא נִשְׁאַר אֲרֶבֶה אֶחָד בְּכָל גְּבוּל מִצְרַיִם.

{כב} וַיֵּט מֶשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ אֲפֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים {כג} לֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחְתּוֹ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלֹכַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֵתָם ... {כח} וַיֹּאמֶר לוֹ פְּרַעֲה לֵךְ מֵעַל הַשָּׂמֶר לֵךְ אֶל תֹּכֶף רְאוּת פָּנֶי כִּי בַיּוֹם רֵאֲתָךְ פָּנֶי תָמוּת .

ממש חכם גדול ... אם אתה חושב שאתה יכל להרוג אותו, למה לא הרגת אותו קודם ?!

בא האור החיים ואומר יסוד נפלא, וממנו אנחנו רוצים להגיע ליסוד בעבודת ה' שלנו :

אומר האור-החיים הקדוש {ח.ד} - העתירו אל ה'. צריך לדעת למה לא פנה ובא אל ביתו במכה זו כמו שעשה במכת הדם הלא גם את זאת הראוהו חרטומיו כי עשו גם המה. אכן פיו ענה בו טעם הרגשותו בזו וכל כיוצא בה שהורגש וקרא למשה להתפלל בעדו, כי לא היה מתפעל אלא כשאימות מות נפלו עליו, וזה סדר מכותיו, ראשונה מכת דם לא היה לו בה סכנת מות, ומים לצמא מצאו לו סביבות היאור או היה קונה מישראל לזה לא נרגש ממנה.

(ב) מכת צפרדע היו בו שני דברים הא' הרעשת הקול והשני שהיו נכנסים במעיהם דכתיב (לעיל ז' כט) ובכה ובעמך יעלו הצפרדעים, ומכה זו מבהלת הנפש ואין אדם בטוח בחייו, לזה אמר פרעה אל משה וגו' ויסר הצפרדעים ממני פי' מתוך בני מעיו וגו'; **(ג) מכת כינים** כי הגם שיצטער אבל אין שם סכנת מות כצפרדעים שתנקוב בני מעיו וגו' ותעשנו טרפה,

ולזה הגם שידע כי אצבע אלהים היא והעידו חרטומים כי אינם יכולים עשות אף על פי כן ויחזק לב וגו': **(ד) מכת ערוב** אימות שן בהמות ששלח ה' בו בהלוהו וירא עד מאוד ותיכף שלח אחריהם ואמר (פסוק כא) לכו זבחו וגו' אנכי אשלח וגו' העתירו בעדי:

(ה) מכת דבר לצד שהיתה במקנה לבד הגם כי שלח וראה מקנה ישראל ולא מת א' אף על פי כן לא שת לבו לבקש רחמים: **(ו) מכת שחין** לצד שלא היה בו סכנה גם אפשר שנתכבד במכה זו ממה שלא הזכיר ה' בפ' כי גם בו היה שחין ולא אמר אלא (לקמן ט' יא) כי היה השחין בחרטומים ובכל מצרים לזה לא בקש ממש להתפלל בעדו: **(ז) מכת ברד** לצד שהרעים ה' משמים ונתן קולות ואש מן השמים נפלה עליהם אימתה ופחד שיעשה להם כמהפכת סדום ועמורה ופחד ורהב (ישעי' ס') לבבו ואמר ה' הצדיק וגו' העתירו אל ה' וגו' (ט' כז): **(ח) מכת הארבה** פיו ענה בו כי מה שנתרגש הוא לצד שירא יראת מות דכתיב (י' יז) ויסר

מעלי רק את המות הזה **(ט) מכת חושך** לא ראינו לו שבקש ממש להתפלל, ואולי כי בג' ימים ראשונים היה מדליק עששיות ופנסות גדולות ויאר את החושך ובג' ימים שניים שהיה חושך ממושש ולא קמו איש מתחתיו לא היה מציאות לו שילך אדם לקרא למשה כי לא קמו איש מתחתיו, ואחר ששלמו שבעת ימי אפילה (ש"ר יד) תכף ומיד שלח אחר משה ואמר אליו שילכו אלא שיתנו בטחון מהם שיחזרו ולא קבל משה, ולצד שכבר פסקה המכה לא הוצרך לומר לו התפלל

אם כן, אומר לנו האור החיים הקדוש כלל – בזמן שפרעה הרגיש סכנת מוות, הוא פנה לעזרה.

עד כאן דבריו של האור החיים הקדוש.

אנחנו מצווים לזכור את יציאת מצרים בכל יום ויום. יסוד האמונה זה יציאת מצרים!⁶

אומר המהר"ל {דרכי חיים פ"ה} – התורה נקראת 'תורה' מלשון הוראה.

מסתכל האדם על המכות שהכה הקב"ה את המצרים במצרים, ואומר: "בסדר, הכה אותם מכות ... סיפורים יפים...מכות יפות – הכל נהדר"

נשאלת השאלה – מה זה באמת בא ללמד אותנו ?

בא ר' ליב חסמן בספרו {אור יהל, חלק א} ואומר יסוד נפלא :

אם היינו בתקופת המכות במצרים, לא כיהודים אלא כאנשים זרים – כשגריר אנגליה במצרים.

⁶ רמב"ן סוף פרשת בא.

יושב אותו שגריר, ורואה מה נעשה במצרים – היאור כולו מסריח מדם, אי אפשר לצאת החוצה! אח"כ מגיעה מכת הצפרדעים – מיליארדים של צפרדעים – לא מצליחים לישון מהרעש! אח"כ מגיעה מכת הכינים – הוא רואה את כל האנשים ברחוב מתחילים 'לרקוד' מרוב גירודים!

ניגש השגריר לאחד האנשים ברחוב ושואל אותו: "תגיד לי, מה הולך כאן?!"

"באו לכאן שני חבר'ה – משה ואהרן, נכנסו לארמון ואיימו עליו שהוא יחטוף מכות אם לא ישחרר את היהודים. הוא לא היה מוכן לשחרר אותם ואנחנו בינתיים סובלים..."

מבקש השגריר: "תסדרו לי פגישה איתו!"

נכנס אותו שגריר לפרעה ואומר לו: "תגיד, אתה נורמלי? עם שלם סובל בגלל השטויות שלך! תשחרר אותם! מה הם כבר רוצים, לצאת לשלשה ימים כדי להקריב קרבנות? תן להם ללכת! תראה איך העם שלך סובל בגללך!"

"כן כן, אולי במכה הבאה אשחרר אותם"

מגיעה מכת הערוב, השגריר מביט בחלון ולא מאמין "הבן אדם הזה לא נורמלי... תראה מה הולך פה – ג'ונגל שלם בחוץ!!!"

הוא ניגש פעם נוספת לפרעה: "תגיד, לא אכפת לך שעם שלם סובל בגללך?!"

"לא אכפת לי!!!"

שואל ר' ליב חסמך – מה היינו עושים, אם היו אומרים לנו שבכל בן אדם יש פרעה קטן בתוכו?

אומרת הגמרא {מסכת קידושין כ, א} – דתניא: רבי יוסי ברבי חנינא אומר: בא וראה כמה קשה העונש על אבקה האיסור הקל של שביעית (שנת השמיטה), דהיינו איסור סחורה בפירות שביעית שאין בו אלא איסור 'עשה'. שכן אדם נושא ונותן בפירות שביעית באיסור כדי להתעשר מהם, לסוף נענש שמוכר את מטלטליו מחמת דחקו, שנאמר {ויקרא כה-יג} בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו, וסמך ליה וסמך לו: וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך, שעוסק באדם המוכר את מטלטליו דהיינו דבר הנקנה מיד ליד. וממה שהסמיכה התורה פסוק זה לדין של יובל למדנו שהפסוק עוסק באדם שמכר או קנה פירות בשנת היובל (האסורים בסחורה כפירות שביעית). ועל זה נאמר: "קנה מיד עמיתך", שבסוף יענש ויצטרך למכור את מטלטליו וכל כלי ביתו מחמת עניות. ואם לא הרגיש שלא שם לבו שנענש עבור זה, ולא שב בתשובה על העבירה שבידו, לסוף מוכר גם את שדותיו מחמת עניות, שנאמר {ויקרא כה-כה} כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו. לא באת לידו שוב לא ישים על לבו לחזור על העבירה שבידו עד

שמוכר את ביתו מחמת דחקו, שנאמר {ויקרא כה-כט} כי ימכור בית מושב עיר חומה. מאי שנא התם דאמר מדוע שם, בתחילת הברייטא, אמר התנא אם "לא הרגיש" בעונש שבא עליו, שמשמע שבידו להרגיש ולחזור בתשובה, ומאי שנא הכא דאמר ומדוע אמר כאן "לא באת לידו", שמשמע שהיה פשוט לתנא שלא יבואו בלבו הרהורי תשובה עד שייענש בעונשים נוספים? מתרצת הגמרא: בא התנא ללמדנו כדרב הונא. דאמר רב הונא: כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה ועבר עליה שוב, הותרה לו העבירה. הותרה לו סלקא דעתך וכי תעלה על דעתך שמותר לו כעת לעבור על העבירה מאחר ששנה בה? מיישבת הגמרא: אלא כך התכוון רב הונא לומר, שהעבירה נעשית לו כהיתר, כלומר, מתוך שחזר על העבירה ונתרגל בה דומה היא בעיניו כהיתר, ולא עולה על לבו כלל שיש לשוב עליה. ולפיכך כתב התנא בפעם השניה "לא באת לידו", שכן לאחר שעבר על האיסור שוב, יש להניח שלא יחזור בתשובה עד שיקבל עונשים נוספים, שהרי דומה היא בעיניו כהיתר. לא באת לידו הרהורי תשובה לאחר שמכר את ביתו עד שמוכר גם את בתו לאמה מחמת דחקו, שנאמר {שמות כא-ז} וכי ימכור איש את בתו לאמה ואע"ג דבתו לא כתיבא בהאי ענינא ואף שאין פסוק זה של מכירת בתו כתוב בפרשה זו שנוכל לדרוש כך מסמיכות הפסוקים כפי שדרשה הברייטא עד כאן, והפסוקים הבאים מדברים במי שהעני והוצרך ללוות ברבית, מכל מקום, במה שהתנא הקדים מכירת הבת להלוואה בריבית הא קא משמע לן זה מה שבא התנא להשמיע לנו: שאם נמצא אדם בדחקות, ויש לו בת קטנה, ניזבין אינש ברתיה עדיף לו למכור תחלה את בתו לאמה, ולא ניזיף בריביתא כדי שלא ילוה כסף בריבית. שמאחר שהמשך הפרשה עוסק באדם הלווה כסף בריבית מחמת דחקו, היה פשוט לתנא שכבר מכר את בתו לאמה, שכן אם עדיין לא מכר אותה היה מוכרה בעת ולא לווה בריבית. מאי טעמא מהי העדיפות של מכירת הבת על פני הלוואה בריבית? ברתיה מגרעא ונפקא בתו יכולה לצאת ב"גרעון כסף", וככל שיארך הזמן יפחת הסכום שעליו לשלם כדי לפדותה. ואילו הא בענין ריבית, הרי ככל שיארך הזמן, הסכום שעליו לפרוע מוספא ואזלא מוסיף והולך. לא באת לידו הרהורי תשובה לאחר שמכר את בתו עד שגם לווה כסף בריבית מחמת דחקו שנא' {ויקרא כה-לה} וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, וסמך ליה ובסמוך לו נאמר "אל תקח מאתו נשך ותרבית וגו' לא באת לידו הרהורי תשובה לאחר שלווה בריבית עד שמוכר את עצמו לעבד מחמת דחקו, שנאמר {ויקרא כה-כה/לה/לט} וכי ימוך אחיך ונמכר לך.

אם כן, התורה אוסרת לסחור בפירות שביעית ומזהירה - אם תסחור בהם, סופך לאבד את כל ממוןך!

בכל זאת, הגיע אדם שלא הקשיב לאזהרת התורה וסחר בפירות שביעית, והרוויח מיליון שקל.

מזהירים אותו החברים: "אל תעשה את זה, אסור לסחור בפירות שביעית"

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

עומד יהודי כמו חיאל בית האלי, שאומר לו יהושע שאם הוא יבנה את יריחו {יהושע ו, כו} בְּבָכְרוּ וַיִּסְדְּנָה וּבָצְעִירוּ יָצִיב דְּלִתָּיהָ .

הולך חיאל ויוצק את אבן הפינה, ואבירם בכורו מת!
"אהה, אמרו לך שאם תתחיל לבנות את יריחו הבן שלך ימות???"

"תפסיק ... על מה אתה מדבר? הוא מת בגלל 'שפעת מקסיקו' - מה הקשר ליריחו?!"

הוא קובר גם את הבן שני ...

"תזכור חיאל ... !"

"דיי, תעזבו אותכם משטויות, מה הקשר ליריחו? הבן השני נולד עם מום בלב, מה הפלא שהוא מת?!"

הוא סיים לבנות את יריחו, עשה טקס חנוכת הבית ברוב עם אדרת מלך - חיאל קובר את אחרון בניו - מבחינתו זה עדיין לא בגלל החרם שעשה יהושע על יריחו - "מה הוא יכל לעשות, נסע על אופנוע, נכנסה בו מכונית ... מה הקשר יריחו?!"

מספר המדרש {ילקוט שמעוני, מלכים א', רמז ר"ז. וכן מובא במסכת סנהדרין קי"ג, א} - בימיו של אחאב בנה חיאל בית האלי את יריחו; באבירם בכורו יסדה ובשגוב צעירו הציב דלתייה. תניא: באבירם בכורו רשע עדיין לא היה לו לחיאל ללמוד שלא לבנות את העיר; בשגוב צעירו כבר היה לו ללמוד. אבירם ושגוב, מאי עבוד מה עשו שקוראת להם הברייטא רשעים? היכן מצא התנא מקור למעשיהם? (מאי קאמר) הכי קאמר: כך מתכוונת הברייטא לומר: באבירם בכורו היה לו ללמוד לאותו רשע בשגוב צעירו. מממשע (מהמשמעות) של מה שנאמר "באבירם בכורו", האם איני יודע כבר ששגוב הוא צעירו? אם כן מה תלמוד לומר מה מלמד אותנו הכתוב באמרו: "שגוב צעירו"? מלמד שהיו לחיאל יותר משני בנים, והיה מקבר והולך את בניו מאבירם בכורו עד שגוב צעירו. אחאב מלך ישראל, שושביניה (אוהבו) של חיאל הוה (היה); כאשר מתו בניו של חיאל, אתא איהו בא הוא (אחאב) ואליהו הנביא למשאל בשלמא בִּי טְמִיאָה לשאול בשלומו בבית האבל, כלומר לנחמו. יתיב וקאמר ישב אחאב ואמר: דילמא שמא הטעם למות בני חיאל, כי מִילֵט יהושע מפני שכאשר קילל יהושע את האיש אשר יבנה את יריחו, הכי לֵט כך קילל: לא יבנה אדם את יריחו ויקרא לה על שם עיר אחרת, ולא יבנה עיר אחרת ויקרא לה על שם יריחו. ולפיכך באה הקללה על ראשו של חיאל, כיוון שקרא את העיר שבנה על שם יריחו. א"ל אליהו לאחאב: אין כן, כך היתה קללתו של יהושע, וחיאל נענש מן השמים מפני שעבר על הקללה. אמר ליה אחאב לאלהיו: השתא לְוֹטְתָא דמשה לא קא מקיימא אם אפילו קללתו של משה

לא שמע בקול החברים - והפסיד את כל ממונו - "הזהרנו אותך לא?!"

"מה הקשר בין זה לזה? בגלל שאני מוכר קווי של שמיטה הלכו לי מיליון שקל? זה קרה כי השקעתי במניה הלא נכונה בבורסה! חבר'ה תעזבו אותי, יש לי עוד 6 דירות בת"א. בסכ"ה הפסדתי מיליון שקל - לא קרה כלום!"

מגיע אליו משהו לאחר שבועיים: "אדון דוד, יש שטח חקלאי ל'הפשרה', אתה בעניין להשקיע?!"

"ודאי!" - הולך לבנק, לוקח הלוואה של שני מיליון שקל, קונה את הקרקע וממתין שיפשירו לו אותה - עד היום הוא מחכה ☺

אהה, צריך עכשיו לשלם לבנק?

אין ברירה, צריך למכור את הדירות בת"א ...

"דוד, אמרנו לך לא לסחור בפירות שביעית?!"

"מה הקשר בין זה לזה? מה אני יכל לעשות שהתחלפה הממשלה והתחלפה הועדה ולא הפשירו את הקרקע?!"

לבסוף מוכר את בתו, אח"כ את ביתו ולבסוף מוכר גם את עצמו!

אומר ר' ליב חסמן - שלא תחשוב שפרעה היה מטורף. היתה לו תשובה לכל דבר, לכל דבר היה לו מענה. ככה ישנם גם יהודים, כשהם נתפסים על משהו מסוים, שום דבר לא ישנה אותם.

מדבריו הנפלאים של ר' ליב חסמן, הגעתי לרעיון נפלא שפותח לנו פתח עצום להבנת כמה וכמה יסודות בדבר תז"ל:

הרבה פעמים אדם שנמצא במצוקה, אומר את המשפט הבא: "אם רק הקב"ה היה פותר לי את הצרה שלי, אני הייתי מתחיל לשמור שבת, שמיטה, טהרה ... הכל!"

הקב"ה עוזר לו, ומוציא אותו מצרתו. ומה עם ההבטחה? שום דבר ...

"אבל הבטחת?!"

אומרים חז"ל - אדם לא מתעורר מניסים.

הראיה?

אליהו בהר הכרמל - כאשר אליהו אומר ל- 850 נביאי הבעל והאשרה "בואו ונקריב קרבן בהר הכרמל, ונראה למי תרד אש מן השמים".

מבטן אחד וגדלנו במרעה אחד ועל אבוס אחד והוא עולה לחלקו של הקב"ה ושמו של הקב"ה מתקדש עליו ואני עליתי לחלק הבעל להכעיס את בוראי? אמר לו אליהו: לך עימהם ואל ימצאו עליה, כשם ששמו של הקב"ה מתקדש על יד זה שעמי, כך מתקדש על ידך - לך איתם! א"ל: וכך אתה יועצני?

שבועה שלא אזוז מכאן עד שתמסרני בידם, מיד ויקחו את הפר אשר נתן להם.
מי נתנו להם? אליהו.

אתם יודעים מי היו שני הפרים האלה?!

כותב החסד לאברהם - דתן ואבירם. אבירם שהיה 'אביר' יותר, הוא הפר שלא רצה ללכת לעבוד ע"ז. שם הגיעו לתיקונם.

850 איש רואים את אליהו מדבר עם הפר, והפר עונה לו!

נשאלת השאלה - אתה תראה פר מדבר, לא תתעלף על המקום?!

שום דבר ... מוסר להם אותו אליהו, שוחטים אותו, ומעלים לקרבן.

ממשיך המדרש ואומר - ויפסחו על המזבח אשר עשה, וכי הוא עשה והלא הם עשו, אלא מלמד שחיאל עשאו נבוב ושמו אותו בתוכו, ואמרו לו: כשתשמע את הקול מיד חתה האש אשר בידך והדלק מתחתיו, מיד זימן הקב"ה נחש ונשכו ומת.

אומר הנביא: {כו} ויקחו את הפר אשר נתן להם ויעשו ויקראו בשם הבעל מהבקר ועד הצהרים לאמר הבעל עננו ואין קול ואין ענה ויפסחו על המזבח אשר עשה: {כז} ויהי בצהרים ויהתל בהם אליהו ויאמר קראו בקול גדול כי אלהים הוא כי שיח וכי שיג לו וכי דרך לו אולי ישן הוא ויקץ - מה אתם צועקים? 16⁰⁰ אחה"צ הוא עוד ישן. תנסו יותר מאוחר.

הם ממשיכים לצעוק - שום דבר לא עוזר. אליהו לוקח את הפר, שוחט ושם אותו על המזבח ...

{לו} ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה: {לז} ענני ה' ענני ...

אומר המדרש {שם, סימן רט"ו} - ענני ה' ענני. אמר ר' אמי: אמר אליהו: רבש"ע, ענני שתדך אש מן השמים. וענני שתסיח דעתם, שלא יאמרו מעשה תוהו הם, מעשה כשפים הם.

850 אנשים ראו פר מדבר, ראו שחיאל בית האלי מת, ראו אש יורדת מן השמים - אף אחד לא השתנה, אף אחד לא

רבינו איננה מתקיימת, דכתיב {דברים יא-טז} וסרתם ועבדתם וגו', וכתיב לאחר מכן: "וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים" וגו' והוא גברא ואותו אדם (אחאב) אוקים לי העמיד לו עבודת כוכבים על כל תלם ותלם כלומר בכל מקום גבוה בארץ ישראל, ואף על פי כן יש רוב גשמים עד שלא שביק ליה מיטרא דמיזל מיסגד ליה המטר אינו מניח לו (לאחאב) ללכת ולהשתחוות לאלילים. וכיון שאפילו הקללה של משה בשם ה' לא התקיימה, לְוֹטְטָא דיהושע תלמידיה מקיימא האם קללתו של יהושע, תלמידו של משה, תתקיים? מיד כששמע אליהו דברים אלו, "ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד" אל אחאב: חי ה' אלהי ישראל אם יהיה טל ומטר וגו' בעי רחמי ביקש אליהו רחמים מה' והבו ליה אקלידא דמטרא ונתנו לו מן השמים מפתח המטר, וקם ואזל ועמד והלך.

בחלוף ג' שנים, שלא היה מה לאכל בארץ ישראל, אומר הנביא {מ"א יח, א} וְהָיָה יָמִים רַבִּים וְדָבַר ה' הָיָה אֶל אֱלִיהוּ בַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית לֵאמֹר לֹךְ הֲרָאָה אֶל אַחָב וְאַתָּה מָטָר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה ...

{יז} וְהָיָה כְּרָאוֹת אַחָב אֶת אֱלִיהוּ וַיֹּאמֶר אַחָב אֵלָיו הֲאֵתָה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל: {יח} וַיֹּאמֶר לֹא עֹכֵרְתִּי אֶת יִשְׂרָאֵל כִּי אִם אַתָּה וּבֵית אָבִיךָ בַּעֲזָבְכֶם אֶת מִצְוַת ה' וּתְלַךְ אַחֲרֵי הַבְּעָלִים: {יט} וְעַתָּה שְׁלַח קִבֹּץ אֵלַי אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל אֶל הַר הַכְּרִמֶּל וְאֶת נְבִיאֵי הַבְּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וְנְבִיאֵי הָאֱשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת אֲכָלִי שְׁלַח אִיזְבָּל: {כ} וַיִּשְׁלַח אַחָב בְּכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבֹּץ אֶת הַנְּבִיאִים אֶל הַר הַכְּרִמֶּל: {כא} וַיִּגַּשׁ אֱלִיהוּ אֶל כָּל הָעָם וַיֹּאמֶר עַד מָתַי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים אִם ה' הָאֱלֹהִים לָכֵן אַחֲרָיו וְאִם הַבְּעַל לָכֵן אַחֲרָיו וְלֹא עֲנֵה הָעָם אֹתוֹ דָּבָר: {כב} וַיֹּאמֶר אֱלִיהוּ אֶל הָעָם אֲנִי נֹתֵרְתִי נְבִיא לַיהוָה לְבַדִּי וְנְבִיאֵי הַבְּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אִישׁ: {כג} וַיִּתְּנוּ לָנוּ שְׁנַיִם פְּרִים וַיִּבְחָרוּ לָהֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַיִּנְתְּחוּהוּ וַיִּשְׂמוּ עַל הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא יִשְׂמוּ וְאֵנִי אַעֲשֶׂה אֶת הַפֶּר הָאֶחָד וְנִתְּתִי עַל הָעֵצִים וְאֵשׁ לֹא אֲשִׁים: {כד} וַקְרָאתֶם בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֲנִי אֶקְרָא בְּשֵׁם ה' וְהָיָה הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר יַעֲנֵה בְּאֵשׁ הוּא הָאֱלֹהִים וַיַּעַן כָּל הָעָם וַיֹּאמְרוּ טוֹב הַדָּבָר: {כה} וַיֹּאמֶר אֱלִיהוּ לְנְבִיאֵי הַבְּעַל בַּחֲרוּ לָכֶם הַפֶּר הָאֶחָד וַעֲשׂוּ רֵאשֹׁנָה כִּי אַתֶּם הָרַבִּים וַקְרָאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם וְאֵשׁ לֹא תִשְׂמוּ:

מספר המדרש וילקוט שמעוני מ"א, סימן רי"ד - בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה. א"ל אליהו לנביאי הבעל: בחרו שני פרים תאומים מאם אחת, הגדלים על אבוס אחד והטילו עליהם גורלות, אחד לשם ואחד לבעל, ופרו של אליהו היה נמשך אחריו והולך, ואותו הפר שעלה לשם הבעל, נתקבצו כל אותם נביאי הבעל ארבע מאות וחמישים ונביאי האשרה ארבע מאות וכולם לא יכלו להזיז רגלו מן הארץ, עד שפתח אליהו פיו ואמר לו: לך עימהם! השיב הפר ואמר לאליהו לעיני כל העם: אני וחברי יצאנו

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

כל זמן שהיו לפרעה צפרדעים בתוך הבית - הוא ביקש שיתפללו עליו - "תתפללו עליי, אני אשחרר אתכם".

פרעה הוא לא בלעדי - היו אנשים כאלה עוד לפניו.

מספרת הגמרא {מסכת סנהדרין סה, ב} - שאל טורנוסרופוס את ר"ע: אמר לו: ומה יום מיומים במה שונה יום זה, השבת, משאר ימים? אמר לו רבי עקיבא: ומה גבר מגוברין ובמה שונה איש זה (דהיינו אתה) משאר אנשים? אמר ליה: דמרי צבי משום שכך אדוני רוצה. אמר לו רבי עקיבא: שבת נמי גם יום השבת חשוב ומיוחד משום דמרי צבי שכך אדוני חפץ. א"ל לרבי עקיבא: הכי קאמינא לך כך היתה כוונתי לומר לך: מי יימר דהאידינא שבתא מי אומר שהיום שבת? אולי אחד משאר ימי השבוע הוא יום השבת? אמר לו רבי עקיבא: נהר סבטיון יוכיח, שכל ימות השבוע הוא שוטף והולך, ואילו היום הוא שוקט ונח; גם בעל אוב יוכיח כן, שהרי היום אינו יכול להעלות מתים; גם קברו של אביו (דהיינו אביו) יוכיח את זה, שאין מעלה עשן בשבת ששישה ימים בשבוע הוא מעלה עשן. ובשבת לא.

אומר המדרש רבה {בראשית רבה, פרשה יא, אות ה} - טורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא, אמר מה יום מיומים, אמר ליה ומה גבר מן גוברין. אמר מה אמרית לך, ומה אמרת לי. אמר ליה אמרת לי מה יום מיומים, מאי שנא יומא דשבתא מכל יומא, ואמרית לך ומן גבר מגוברין, מאי שנא טורנוסרופוס מכל גוברין. אמר ליה שרצה המלך לכבדני. אמר ליה אף זו שרצה הקדוש ברוך הוא לכבדה. אמר ליה מנא את מודע לי, אמר ליה הרי נהר סבטיון יוכיח, שמושך אבנים כל ימות השבת, ובשבת הוא נח. אמר ליה לנגדא את נגיד לי, אתמאה. אמר ליה והרי המעלה את המת בזכורו יוכיח, שהוא עולה כל ימות השבת ובשבת אינו עולה, והוא גברא להוי בדק באבוהי. חד זמן צריך ובדק באבוהו, וסלק כל יומא דשבתא, ובשבתא לא סלק. בחד שבתא אסקיה, אמר ליה אבא מן דמיתת אתעבדית יהודי, אתמאה. מפני מה עליית כל ימות השבת, ושבת לא עליית. אמר ליה כל מי שאינו משמר את השבת אצלכם ברצונו, כאן הוא משמר אותו בעל כרחו. אמר ליה וכי עמל יש לכם שאתם עמלים כל ימות השבת, ובשבת אתם נוחין. אמר ליה כל ימות השבת אנו נדינן ובשבת אנו נוחין.

נשאלת השאלה - למה טורנוסרופוס הרשע לא התגייר!?

אומרת הגמרא {מסכת ברכות יז, ב} - אמר רב אשי: הגויים בני 'מתא מחסיא' אבירי לב נינהו רשעים הם, דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זמני בשתא שהרי הם רואים את כבוד התורה פעמיים בשנה, שהיו נאספים שם ישראל בחודש אדר לשמוע את הלכות פסח מרב אשי, וכן בחודש אלול לשמוע את הלכות החג, ואף עפ"י כן לא קמגייר גיורא מיניהו לא התגייר מהם איש.

ניסים לא משנים את האדם!

חזר בתשובה! אליהו צריך לקחת את כולם ולשחוט את כל ה-850 איש!

אומרים לנו חז"ל - מניסים, אף אחד לא משתנה.

דוגמא נוספת. אנחנו למדים מירבעם בן נבט:

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין קב, א} - {מלכים א יג-לג} אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה. מאי אחר? כלומר, איזה 'דבר' הוא שאחריו לא 'שב מדרכו הרעה'? אמר ר' אבא: אחר שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו: "חזור בך! ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו ירבעם לקב"ה: "מי יהיה בראש?" השיב לו הקב"ה: "בן ישי בראש" אמר לו ירבעם: אי הכי לא בעינא אם כן, איני רוצה בכך", והמשיך בדרכו הרעה.

אומר הנביא: {מ"א יב, כח} ויעץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: {כט} וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בן ירבעם בן נבט מקים שני עגלים, אחד בן ואחד בבית אל.

יג, א} והנה איש אלהים [עידו הנביא] בא מיהודה בדבר ה' אל בית אל וירבעם עמד על המזבח להקטיר: {ב} ויקרא על המזבח בדבר ה' ויאמר מזבח מזבח כה אמר ה' הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו וזבח עליך את כהני הבמות המקטרים עליך ועצמות אדם ישרפו עליך: {ג} ונתן ביום ההוא מופת לאמר זה המופת אשר דבר ה' הנה המזבח נקרע ונשפך הדשן אשר עליו: {ד} והי כשמע המלך את דבר איש האלהים אשר קרא על המזבח בבית אל וישלח ירבעם את ידו מעל המזבח לאמר תפשהו ותיבש ידו אשר שלח עליו ולא יכל להשיבה אליו ... {ו} ויען המלך ויאמר אל איש האלהים חל נא את פני ה' אלהיך והתפלל בעדי ותישב ידי אלי. תעשה טובה, תתפלל לקב"ה שהיד שלי תחזור לעבוד! ויחל איש האלהים את פני ה' מתפלל עליו הנביא... ותישב יד המלך אליו ויהי כבראשנה.

אומר המדרש {תנחומא, כי תשא, אות ו} - ויחל איש האלהים את פני ה' ותישב יד המלך אליו ויהי כבראשונה (מלכים א יג, ו). מה הוא כבראשונה? רבי יהודה בר סימון בשם רבי יהושע בן לוי פתח: אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי לא תסור מעליו אולתו (משלי כז, כב). אין את מועיל, מה בראשונה עומד ומקריב לעבודה זרה, אף בשניה כן. רצית להרים יד על הנביא, התייבשה לך היד, הנביא התפלל עליך והיא חזרה לעבוד. מה אתה צריך לעשות? תאמר וידוי - "אשמנו, בגדנו..." - מה הוא עושה במקום זה!? ממשיך לעבוד ע"ז!

אבל ראית שהנביא שלט על היד שלך - למה לא השתנית!?!?

"שאני אשתנה! למה פרעה השתנה!?"

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

הרב ברוודה מביא לכך ראייה נוספת, מהפרק האחרון במגילת אסתר:

{י, א} וַיִּשָּׂם הַמֶּלֶךְ אֶחָשֵׁרוּשׁ מֶסַע עַל הָאָרֶץ וְאֵי הַיָּם: {ב} וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ וּפְרָשֶׁת גְּדֻלַּת מַרְדֳּכָי אֲשֶׁר גָּדְלוֹ הַמֶּלֶךְ הָלֹא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי מִדְי וּפָרָס.

שואל הרב ברוודה – מה קשור "מסע על הארץ ואי הים" למגילת אסתר?! אם אתה רוצה לדעת אם הוא העלה מיסים או הוריד מיסים, תקרא בספר התקציב של 2016! ☺

כתוב בגר"א על הפסוק {אסתר ב, יח} וְהִנֵּחָ לַמְּדִינוֹת עֲשֵׂה – מה פתאום הוא עשה הנחה?

פשוט מאוד, הוא לקח את אסתר המלכה ושאל אותה: "מי את, ומאיפה את?"

"לא יודעת", אמרה לו אסתר.

"מה זה לא יודעת?! יש לך אלצהיימר נעורים?!" ☺

{ב, י} לֹא הִגִּידָה אֶסְתֵּר אֶת עֲמָהּ וְאֶת מוֹלְדֹתָהּ כִּי מַרְדֳּכָי צִוָּה עָלֶיהָ אֲשֶׁר לֹא תִגִּיד.

אמר אֶחָשֵׁרוּשׁ: "יש לי פטנט, אני יודע כבר איך לגלות מי היא" - עושה הנחה במיסים לכל 127 המדינות. וממילא התחילו להתקבל מכתבי תודה מכל המדינות. חיכה אֶחָשֵׁרוּשׁ למכתב מאותה מדינה שממנה באה אסתר, ובו יהיה כתוב - "לכבוד מלכנו האהוב והנערץ, תודה רבה שהורדת לנו מיסים ולקחת את בת העם שלנו למלכה!" - בכל יום הוא היה פותח את המכתבים, אבל שום דבר – אף אחד לא יודע מי זאת אסתר!

שימו לב, כמה ניסים יש במגילה – בשנת שלוש למלכו, אֶחָשֵׁרוּשׁ השתגע, הזמין את אשתו - היא לא באה – חיסל אותה. אח"כ המן רוצה להשיא את בתו לאֶחָשֵׁרוּשׁ, היא שופכת עליו מים מהגג בטעות - קופצת ומתה. אח"כ אסתר מוצאת חן בעיני אֶחָשֵׁרוּשׁ – אישה בת שבעים! מתחתנת איתו ונכנסת תוך כדי סיכון נפשות ... המן גוזר להשמיד ולהרוג את כל היהודים ... מצליחים לבטל את הגזרה ... הופך היום, מיום אָבֶל ליום שמחה!

מסתיימת לה המגילה, בשנת שתיים-עשרה למלכותו של אֶחָשֵׁרוּשׁ – ומה עומד לו בראש???

"תשמע, הפסדתי הרבה כסף מהסיפור הזה!"

מתשע שנים של כאלה מאורעות, לא תפתח את העינים - לא תגיד: "ריבונו של עולם, אם ככה אתה משגיח על עם ישראל אני רוצה להתגייר"???

שום דבר - יושב במרפסת וחושב כמה כסף הוא הפסיד!!!

ישנם אנשים שיעברו הרבה ניסים, אבל מה שיעניין אותם יהיה 'כמה כסף הם הפסידו'!

רבותי, זה לא אחד ולא שתיים, הדבר חוזר על עצמו:

התורה מספרת לנו על בלעם. בלק מזמין אותו לבוא לקלל את ישראל, והקב"ה מזדהיר אותו: "אל תלך!"

"אני אבל רוצה ללכת..."

"אל תלך!"

"אבל אני רוצה..."

אומרת הגמרא {מסכת מכות י, ב} - בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו.

"בסדר תלך ... אבל אוי ואבוי לך אם תוציא משהו מהפה חוץ ממה שאומר לך!"

{במדבר כב, כז} וַתֵּרָא הָאֵתָנוֹן אֶת מֶלֶאכָה ה' וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בִּלְעָם וַיַּחַר אָף בִּלְעָם וַיַּךְ אֶת הָאֵתָנוֹן בַּמֶּקֶל: {כח} וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֵתָנוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מַה עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שְׁלֹשׁ רַגְלִים ... {ל} וַתֹּאמֶר הָאֵתָנוֹן אֶל בִּלְעָם הָלֹא אָנֹכִי אֲתִנֶּךָ אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדְךָ עַד הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא.

רבותי, חמור מדבר!!!

תארו לעצמכם שאתם נוסעים בדרך, פתאום האוטו נעצר ולא נוסע. אתה יוצא החוצה ופותח את מכסה המנוע, פתאום האוטו מתחיל לדבר:

"שלום לך אדוני" ☺

מה היית עושה???

מדליק אורות חניה ובורח! מזמין את הרב בצרי שיתקע

בשופר, ויחלץ את האוטו ☺ ☺ ☺

"מכסה מנוע מדבר אליי?!!!" - מיד עוזב את המקום - שם משולש ובורח!

בלעם מדבר עם החמור כאילו זה דבר טבעי: "כן ידעתי ... לא ידעתי... ראיתי ... לא ראיתי ... יש מלאך ... אין מלאך..." – לבסוף הוא הולך לקלל!

הוא מגיע לבלק. אומר לו בלק: "תעשה לי שבע מזבחות כאן"

"אני לא רואה ברור. אפשר במקום אחר?" - עושה איתו קרוסלה בכל מדין - רואה שלא הולך לו לקלל, אז הוא

מתחיל לברך {כד, ה} מה טובו אהליך יעקב משפנתך
ישראל ...

{ו} ויחר אף בלק אל בלעם ויספק את כפיו ויאמר בלק אל
בלעם לקב איבי קראתיך והנה ברכת ברוך זה שלש פעמים
- קראתי לך לקלל אותם, אתה מברך אותם?! {יא} ועתה ברוך
לך אל מקומך אמרתי כבד אכבדך והנה מנעך ה' מכבוד ...
{כה} ויקם בלעם וילך וישב למקומו וגם בלק הלך לדרך.

שואלים המפרשים – בשביל מה התורה כותבת שהם 'נפרדו
לשלום'?

האתון מדברת עם בלעם ... בלעם מנסה לקלל ולא מצליח ...
במקום שיקום ויאמר: "תשמע, יכל להיות כזה נס, שאני
מנסה לקלל ולא הולך?!", החמור מדבר !!! תחזור הביתה
ותחשוב: "ריבונו של עולם, אני עוזב את הכל והולך
להתגיר" – שום דבר! כולם הלכו הביתה כאילו לא קרה
שום דבר!

מלמדים אותנו רבותינו יסוד – דע לך, אם הדברים שרואה
האדם אינם נכנסים לתוך לבו, לא יעזור שום דבר!

בואו נראה בדיוק להיפך, כיצד גדולי ישראל מתנהגים
כשקורה להם משהו:

מספרת הגמרא {מסכת ב"ב, א} - רב פפא הוה סליק
בדרגא היה עולה בסולם אישתמיט כרעיה נשמטה רגלו מעל
אחת המדרגות בעי למיפל וכמעט נפל...

מה עושה אדם שקורה לו דבר כזה?

מברך הגומל, ועושה סעודת הודיה בשבת.

שואלים אותו כולם: "מה, חזרת מחו"ל"?

"לא, חזרתי מהשמים" ☺

"מה קרה???"

"כמעט ונפלתי מהסולם"

"הקב"ה יעזור שתיפול כל שבוע, ככה תביא לנו אוכל כל
שבת" ☺

חשב רב פפא לעצמו: "רגע, כמעט ונפלתי מהסולם ...
הקב"ה רצה להרוג אותי – למה, מי נופל מהסולם?! או
מחללי שבת או עובדי עבודה זרה. הקב"ה רצה להרוג אותי
בסקילה. זה שזה לא יצא לפועל, כי הוא ריחם עליי! אבל
הוא דיבר אליי!"

זה מבט של תנאים, שכך היו מסתכלים על כל דבר שהיה
קורה להם.

אומרת הגמרא - א"ל חייא בר רב מדפתי לרב פפא: שמא
עני בא לידך ולא פרנסתו במתן צדקה? על העלמת עין ממתן
צדקה, עלול אדם להיענש בעונש חמור כזה. דתניא: רבי יהושע
בן קרחה אומר: כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד
עבודת כוכבים. כתיב הכא שכן כתוב כאן, בענין מי שמסרב
להלוות כסף לעניים מחמת שנת השמיטה המתקרבת {דברים
טו-ט} השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל; וכתיב התם
וכתוב שם, לגבי עיר הנדחת {דברים יג-יד} יצאו אנשים בני
בליעל {להדיח את אנשי העיר לעבודה זרה}. למדנו מכאן, מה
להלן לגבי עיר הנדחת, מדובר בעבודת כוכבים, אף כאן
הסירוב לסייע לעניים, דומה לעבודת כוכבים משום כך, המעלים
עין מן הצדקה, עלול להביא על עצמו עונש הדומה לעונשו של עובד
עבודה זרה, דהיינו, מעין סקילה.

יש אנשים שיקחו את המעשה הזה ויאמרו: "אין כמו הקב"ה,
הוא דואג לנו לפרנסה!!!"

למה?

"ריבונו של עולם, הפלת אותי מהסולם? עכשיו אלך
ואתפרנס":

הוא שוכב על הרצפה ומזמין נטל".

"מה קרה???"

"לא יכל לזוז ... נפלתי מהסולם ... אני מרגיש שאני הולך
למות ... הלך לי חוט השדרה!!!"

כל הדרך הוא צועק "איי...איי...איי...איי"

מגיעים לבית חולים, עושים לו CT - יש לו 'דיסק' רק בלי
שירים ☺

"מה יש לך אדוני?"

"לא יכל לזוז!!!"

יוצא מבית החולים עם ערימת מסמכים, נותן את זה לעו"ד
טוב - ברוך ה' יש פרנסה - גם לעו"ד, גם לפצוע המדומה, גם
לנכדים וגם לנינים ☺

אומרת הגמרא {מסכת כתובות סו, ב} - ת"ר מעשה ברבן
יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים
והיו תלמידיו מהלכין אחריו ראה ריבה נערה אחת שהיתה
מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים כיון
שראתה אותו נתעטפה בשערה כסתה את ראשה ועמדה
לפניו. אמרה לו רבי פרנסני. אמר לה בתי מי את? אמרה
לו בת נקדימון בן גוריון אני. אמר לה בתי ממון של בית
אביך היכן הלך? אמרה לו רבי לא כדין מתלין מתלא
בירושלים וכי לא כך היו מושלים משל (מליצה) בירושלים "מלח
ממון חסר" מה שמחסרים מהממון לצדקה הוא 'מולח' ומקיים את

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

מתחיל ללכת ... לא דובים ולא שודדים - מזג אוויר פסטורלי,
רק ציפורים מצייצות...

לאחר 4 ק"מ שהוא הולך, הוא אומר: "תשמע ריבוננו של
עולם, נדרתי יותר מידי בשביל אווירה כזאת. חשבתי אריות
... שודדים ... סתם שיקרו אותי ... לא התכוונתי שעה לפני
שבת, רבע שעה לא מספיק! התכוונתי ללמד ירושלמי ... אי
אפשר ללמוד רק תקציר?!"

ככה הוא ממשיך להתקדם - פתאום בא מולו אריה - "אההה,
ריבוננו של עולם, חשבת שלא אקיים את הנדר?!!" מה
שלחת לי אותו ??? ☺

מה קרה פתאום ???

פשוט מאוד - הוא נמצא בצרה - הוא מוכן להבטיח הכל ! כל
מה שתבקש ממנו הוא יעשה !

נוסע יהודי לפגישה דחופה בתל אביב - אם הוא מאחר
לפגישה, הוא מפסיד הכל. הוא מחפש חניה ולא מוצא -
"ריבוננו של עולם, אם אני מוצא חניה - 100 ₪ לקופת העיר
!"

הוא רק מסיים להוציא את המילים מהפה, פתאום אחד יוצא
מהחניה - "מצאתי ריבוננו של עולם, לא צריך תודה." ☺

אם ככה, פרעה מקבל מכות אחת אחרי השניה ולא לומד
לקח - הוא נורמלי ???

אומרים חז"ל - זה לא פרעה, כל בן אדם שנמצא בצרה מוכן
להבטיח הכל. אבל לאחר שהצרה חולפת, הוא שוכח מהכל !

באותו רגע שהצפרדעים הלכו, הוא שכח מהכל !

אומר לנו ר' ליב חסמן - דע לך, מניסים אנשים לא משתנים.
שלא תחשוב שזה רק פרעה. לכל בן אדם, יש 'פרעה קטן'
בלבו שמלווה אותו!

נמצאים בשבת מברכין - ר"ח שבט.

דיברתי השבוע עם קרוב משפחה מארה"ב. אמר לי -
"תשמע, אני לא יוצא מהבית כבר שלושה ימים. אי אפשר
לפתוח את דלת הבית - יש לי 60 ס"מ שלג על הדלת!" - 60
ס"מ - בדיוק בגובה של פרעה ☺

כאן אצלנו, בארץ ישראל, ברוך ה' יש גשם - מהמצח ☺

שום טיפה לא - ר"ח שבט ואין גשם !

מה היה השנה ?! בסכ"ה יומיים גשם- ניסיון, כדי לראות אם
העננים עובדים ☹

חקלאים משוועים לגשם ! גשם זה שפע לעולם !

שאר הממון ? מכיון שלא נתן אבי צדקה כראוי כלה ממנו. **ואמרי**
לה ויש אומרים שהגרסה בברייטא היא "מלח ממון חסד" -
הרוצה שיתקיים ממנו יעשה ממנו חסד. שאל אותה ר' יוחנן:
והממון של בית חמיר היכן הוא ? **אמרה לו:** בא זה הממון של
בית אבי ואיבד את זה הממון של בית חמי מכיון שנתערב בו.
אמרה לו: רבי זכור אתה כשחתמת על כתובתי ? **אמר לה**
לתלמידיו: זכור אני כשחתמתי על כתובתה של נערה זו
והייתי קורא בה שהכניסה לחתן אלף אלפים דינרי זהב
מבית אביה חוץ ממה שהובטח לה **משל חמיה**. **בכה רבן**
יוחנן בן זכאי ואמר: אשריכם ישראל בזמן שעושין רצונו
של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם ובזמן שאין
עושין רצונו של מקום מוסר ביד אומה שפלה, ולא ביד
אומה שפלה עצמה, **אלא ביד בהמתן של אומה שפלה.**

בתו של נקדימון בן גוריון יכלה לתלות את הפסד הממון של
אביה בגלל מס הכנסה, בגלל השקעה לא טובה וכד'. אבל
היא תלתה את זה בכך שהוא לא נתן צדקה !

אומרת הגמרא {מסכת גיטין ז.א} - אם רואה אדם שמזונותיו
מצומצמין יעשה מהן צדקה ... משל לשתי רחילות שהיו
עוברות במים אחת גזוזה מצמרה ואחת אינה גזוזה. גזוזה
עברה בשלום ואילו זו שאינה גזוזה לא עברה שהכביד עליה
צמרה וטבעה במים. כן הדבר לגבי האדם ורכושו, שאם יגזוז
מרכושו ויתן צדקה, יעבור את העולם הזה בשלום ויכנס לעולם
הבא בלא עונש, אך אם יחזיק בכל נכסיו לעצמו, יכשל בעולם הזה
וייענש לעולם הבא.

כותב הרמב"ם, באגרת לבנו - דע לך, פרעה הוא סמל ליצר
הרע.

אני רוצה להביא דוגמא למעשה שקראתי פעם באחד
הספרים, שכל כך מצא חן בעיני :

היה בן אדם שהיה צריך לעבור איזשהו מדְבָר במרחק של 5
ק"מ.

אמרו לו - "תשמע, מי שעובר את המדבר הזה, לא חוזר
בחזרה. יש שם אריות, דובים, שודדים - פחד אלוקים!"

אבל נתנו לו עצה - "אם בכל זאת אתה מחליט ללכת, תן גט
לאשתך: 'אם אני לא חוזר תוך 30 יום, הרי זה גטך'"

הוא כותב גט לאשתו, אבל לפני שהוא יוצא לדרך הוא
מתפלל: "ריבוננו של עולם, אני יחזקאל בן שרה, מבטיח לך
שאם אעבור את המקום הזה בשלום, שעה לפני כניסת שבת
אני אהיה כבר בבית כנסת. חוץ מזה, אני אלמד דף היומי גם
בבלי וגם ירושלמי, אלמד חוק לישראל, פרק אחד של נביא
ועוד שני פרקי זוהר ביום. חוץ מזה, כל הפרנסה שאתה נותן
לי - 20% לך !" - ויוצא לדרך ...

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

אתה לא יכל להגיד – "תשמע, אמרו שיש חור באוזן" – גם באמריקה יש הרבה חורים, ויש להם שלג. בכל העולם שלג, רק בחור הזה אין?! הקב"ה מדבר אלינו!!!

יאמר האדם: "מה זה מעניין אותי – יש מים בברז?! אני רגוע!"

אתם יודעים מי אמר את זה?! פרעה! – שלא נהיה כמוהו!

אומרת הגמרא {מסכת תענית ז, א} – אָמַר רַבִּי אֶבְיָהּ: גְּדוֹל יוֹם הַגִּשְׁמִים יוֹתֵר מִיוֹם תַּחֲתֵית הַמַּתִּים.

שום דבר, אפילו עננים אין! מה פשר הדבר? אינני יודע. **החתם סופר** כותב, שעצירת גשמים באה מעוון לשון הרע. הגמרא אומרת, שעצירת גשמים באה כי פוסקים צדקה ולא נותנים.

אינני יודע לומר לכם על מה לשים דגש. אבל דבר אחד אני יודע – הקב"ה מדבר!

נמצאים בימי השובבי"ם, ימים של חשבון נפש. שאף אחד לא יהיה כמו פרעה! כל אחד יקח ללבו את הדברים שדיברנו עליהם, נתחזק בע"ה, ונזכה שהחודש הזה יהיה לששון ולשמחה ולגאולה שלימה במהרה בימינו אמן ואמן!!!

פרשת וארא – ה' צבאות עמנו – שנת תשע"ו.

מרגיש שבע יותר. לא כך הדבר ביין. אלא בכל לגימה ולגימה, מרגיש האדם תוספת הנאה.

אלו שמבינים ביין יודעים, שבכל תוספת יין גודלת ההנאה ממנו. אם ככה, כל שלב בגאולה, הוא שלב גבוה יותר בתהליך הגאולה. לכן תיקנו לנו שתיית ד' כוסות של יין בדוקא, כי בכל כוס יין גודלת ההנאה מקודמו – ממש כמו בתהליך הגאולה.

אם אלו הם פני הדברים, הייתי רוצה לדבר על נקודה אחת שקשורה לליל הסדר:

בליל הסדר אנו פותחים תחילה במצות **קֹדֶשׁ** – קידוש, כמו בכל שבת ומועד. השלב הבא – **וְרַחֵץ** – נוטלים ידיים,

כהכנה לדבר השלישי שעושים בליל הסדר, והוא – **כִּרְפָּס**: לוקחים חתיכה מדבר שברכתו 'אדמה' (סלרי, תפ"א, גזר, קולרבי וכד') ומטבילים אותו במי מלח. מברכים עליו 'בורא פרי האדמה', ומכוונים בברכה הזו, לפטור גם את המרור שנאכל במהלך הסדר.

נשאלת השאלה – מה הסיבה שלוקחים חתיכת ירק שברכתו 'אדמה' ומטבילים במי מלח?

אומרת הגמרא {מסכת פסחים קיד, ב} – **כִּי הֵיכִי דְתִיּהוּ הֵיכִירָא לְתִינוּקוֹת** כדי לעשות הרבה סימני היכר לתינוקות בנוגע ללילה זה, להתנמינם ולעוררם לשאול.

נשאלת השאלה – מאיפה אנחנו יודעים שהדבר מעורר אצל הילדים שאלות?

פרשת השבוע שנקרא בע"ה בשבת זו, פרשת וארא. ד' לשונות של גאולה, מופיעות בפרשה.

אומרת התורה: {ו, ו} **לֵכֵן אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵּתָם וְגַאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשַׁפְטִים גְּדִלִים: {ז} וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֹתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֻלֹת מִצְרַיִם.**

כנגד ד' לשונות הגאולה, תיקנו לנו חז"ל לשתות ד' כוסות של יין בליל הסדר.

נשאלת השאלה – למה תיקנו חז"ל כנגד ד' לשונות של גאולה, שתיית ד' כוסות של יין?

אם נאמר שהמקור הוא כנגד ד' פעמים 'כוס', שמופיע בחלומי של שר המשקים כמו שדורשים חז"ל, ממילא זה מובן. אבל אם מדובר ששתיית הד' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה, מדוע שותים דוקא יין?

שאל הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך – אפשר לאכל ארבעה אגוזים, או ארבעה מיני בשר, ולומר שהם כנגד ד' לשונות של גאולה. מה פתאום נצטוונו לשתות ד' כוסות של יין כנגד ד' לשונות של גאולה?!

ענה הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך תשובה נפלאה:

אין מאכל שיש בו תוספת הנאה בכל פעם שמוסיפים באכילתו, כמו היין. כשאתה אוכל את חתיכת הבשר הראשונה – אתה נהנה ממנה. אבל לאחר החתיכה הראשונה – אין לך תוספת הנאה – זה אותו הטעם, רק אתה

אומרים רבותינו – משום שבמכת ארבה, הסכים כבר פרעה לשחרר את בני ישראל. אבל היתה לו דרישה – רק הגברים הולכים והילדים נשארים, שנאמר {י, יא} **לא כן לנו נא הגברים ועבדו את ה' כי אתה אתם מבקשים וגו'.**

אומר רש"י - **כי אותה אתם מבקשים.** (אותה עבודה) בקשתם עד הנה, נזבחה לאלהינו, ואין דרך הטף לזבוח – א"כ, למה אתם צריכים לקחת אותם אתכם!?

אמר לו משה רבינו – **{שם ט} ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו** - כולם יוצאים – גם הילדים!

אם כן, בשלמא במכת ארבה – אתה מספר לילדים **'את אשר התעללתי במצרים'** – למה?! כי אתה אומר לילדים: "תדעו לכם, אלמלא שרצינו שגם אתם תבואו, לאחר מכת ארבה כבר היינו יוצאים. אבל נשארו שם שלשה חדשים נוספים רק בגללכם – כי לא הסכמנו לצאת בלעדיכם!"

עפ"י הדברים הללו, יש לנו תירוץ מדוע אנו מצווים בליל הסדר על **'למען תספר באזני בנך וכן בנך'**.

אבל בכל זאת נשאלת השאלה – מדוע כל הלילה הזה, מבוסס על סיפור לילדים?

שאלה נוספת שהייתי רוצה לעמוד עליה:

דנה הגמרא מהי חרוסת:

אומרת הגמרא {מסכת פסחים קט"ז, א} – רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: טיבול המרור בחרוסת, **מצוה** הוא שתיקנו חכמים וכו'. **מאי** מה **המצוה**, כלומר, מדוע תיקנו חכמים טיבול זה? **רבי לוי אומר:** **זכר לתפוח** החרוסת [העשויה מתפוחים] באה להזכיר את עץ התפוח, שהיו בנות ישראל יולדות תחתיו במצרים. **ור' יוחנן אומר:** החרוסת [הדומה בצורתה לאדמת חומר מגובלת במים] נתקנה **זכר לטיט** של בנין שהעבירו בו את אבותינו במצרים. **אמר אביי:** מכיון שנחלקו האמוראים בטעם מצות חרוסת, **הלכך צריך לקהוייה** צריכים להחמיצו, דהיינו, שיתנו בתוכו תפוחים ויין ושאר דברים שיש בהם חמיצות, וגם **צריך לסמוכיה** לעשותו עב וסמך ע"י הוספת הרבה מאכלים כתושים לתוכו. **צריך לקהוייה זכר לתפוח, וצריך לסמוכיה זכר לטיט.**

נשאלת השאלה – איך עושים חרוסת?

מסביר תוספות – ובתשובת הגאונים מפרש לעשות חרוסת בפירות שנדמה לכנסת ישראל בשיר השירים תחת התפוח עוררתך כפלח הרמון התאנה חנטה אמרתי אעלה בתמר אגוז אל גנת אגוז ושקדים על שם ששקד הקב"ה על הקץ.

כאשר מביאים לשולחן פירות שאינן משבעת המינים, ובנוסף גם פירות משבעת המינים – את מי מקדימים בברכה?! את הפירות משבעת המינים!

התשובה פשוטה – כי **בעל ההגדה** תיקן על כך שאלה: **"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? שבכל הלילות אין אנחנו מטבלין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים"**

אם ככה, כדי שישאלו הילדים שאלה, תיקנו לנו חז"ל שניקח דבר שטיבולו במשקה, ניטול ידיים תחילה, הילד ישאל **'מה נשתנה'**, ובמהלך ליל הסדר נענה לו על השאלה.

נשאלת השאלה – אם כל המטרה היא כדי שהילדים ישאלו שאלות, אפשר לעשות עוד הרבה דברים מלבד אוכל: האבא ימחה כפיים ג' פעמים, והילד ישאל: "אבא, שבכל הלילות אין אדם מוחה כפיים אפילו פעם אחת, הלילה הזה שלש פעמים!?" – חסר פעולות לעשות?! למה דוקא באוכל?

השאלה הבאה – **"שבכל הלילות אין אנחנו מטבלין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים"**

לוקחים מרור ומטבילים בחרוסת.

אם היינו מטבילים כבר פעם אחת, ולאחר מכן פעם נוספת, הילד היה שואל: "למה הלילה הזה מטבילים ב' פעמים?". אבל ההטבלה השניה תהיה רק בשלב מאוחר יותר – לאחר **המגיד**.

נשאלת השאלה – למה דוקא כאן נכנסה השאלה הזאת?

כדי לבאר את הדברים, נצטרך תחילה לענות על שאלה:

כל הלילה הזה בנוי על הילדים, שכן מצוה אותנו התורה: **"והגדת לבנך ביום ההוא לאמר"** – מצוה לספר לילדים באותו הלילה, את סיפור יציאת מצרים. עד כדי כך, שבמהלך השנה, כאשר הבן מגיע לשאול את האבא שאלות, התשובה שברוב המקרים הוא עונה לו "אני לא יודע, תשאל את אמא" ☺. אבל בליל הסדר, האבא הופך להיות 'אלוף הידיעות' – לכל שאלה יש לו תשובה!

אם כן, מה שונה הלילה הזה מכל שאר הלילות?! זה הרי כמו כל מצות חינוך בתורה – יש לך מצוה לחנך את הילד בהנחת תפילין... יש מצוה לחנך אותו בלבישת ציצית וכו'.

אם כן, נשאלת השאלה – מה הענין, שדוקא הנקודה המרכזית של הלילה הזה, היא סביב הילדים?

בפרשת בא, מצוה התורה לספר לילדים על מכת הארבה:

אומרת התורה {י, ב} **ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים וגו'.**

נשאלת השאלה – מדוע דוקא במכה הזו, אנו מצווים לספר לילדים על מה שעשה הקב"ה למצרים במצרים, מה מונח כאן?

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

חז"ל הקדושים אומרים רק דבר אחד – הקב"ה לא יכל לתת לשטן להתחיל ולהחטיא את האדם, שהרי האדם נברא כדי להתמודד. כל זמן שלא נבראה האישה, אין לו את הכוחות להתמודד מול היצר הרע. אבל באותו הרגע שנבראה האישה, אמר הקב"ה לשטן: "בראתי לו עזר כנגדו, כעת אתה יכל להתחיל לעבוד". פירוש הדבר, שכאשר נבראה האישה, נברא גם הכוח להתמודד עם הניסיונות. לכן נאמר "כִּי־נִין שֶׁנִּבְרָאתָ הָאִשָּׁה נִבְרָא שָׁטָן עִמָּה" – אפשר כבר להיכנס לניסיון!

אם כן, בכל מקום שמופיע הדבר לראשונה, הוא היסוד לכל התורה כולה.

אם אלה הדברים, הייתי רוצה לעמוד על מילה אחת בפרשת השבוע, שהיא היסוד לכל התורה כולה:

המילה 'צבא', מופיעה בפעם הראשונה בתורה בפרשת השבוע.

אומרת התורה: (ו, כו) הוא אֶהְיֶה וּמֹשֶׁה אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַל צִבְאוֹתָם... (ז, ד) וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵכֶם פְּרֹעֶה וְנִתְּתִי אֶת יָדִי בַּמִּצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתִי אֶת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁפְטִים גְּדִלִים.

בפרשת שבוע הבא, פרשת בא, מזכירה התורה את הענין פעמיים נוספות:

(יב, יז) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצְוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם... (יב, מא) וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָל צִבְאוֹת ה' מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

זו לא הפעם הראשונה, שהמילה 'צבא' מופיעה בתורה. הפעם הראשונה שמופיעה המילה, היא בראשית הבריאה, שנאמר {בראשית ב, א} וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צִבְאָם.

נשאלת השאלה – מדוע נקרא עם ישראל, בשם 'צבאו של הקב"ה'?

אומר רבינו בח"י – והוצאתי את צבאותי. קרא הכתוב לישראל צבאותי לפי שהם כנגד צבא הגלגלים י"ב שבטים

אם ככה, נשאלת השאלה – מדוע לא הקדים תוספות במתכונן החרוסת, את הפירות משבעת המינים תחילה? למה פתח דוקא בתפוח?!

שאלה נוספת שצריכה ביאור:

בשיר השיר, ישנם שני פסוקים המדברים על התפוח, שנאמר {ב, ג} כְּתִפּוּחַ בְּעֵצִי הַיֵּעַר כֵּן דּוּדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלּוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁבֹּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לַחֲכִי. ועוד נאמר {ח, ה} מִי זֹאת עֲלֶה מִן הַמִּדְבָּר מִתְּרַפָּקֶת עַל דּוֹדָהּ תַּחַת הַתִּפּוּחַ עוֹרֶרְתִּיךָ שָׁמָּה חֲבִלְתָּךְ אִמְךָ שָׁמָּה חֲבִלָּה יִלְדְּתָךְ.

נשאלת השאלה – מדוע מביא תוספות את הפסוק בשיר השירים, שנמצא בפרק ח' – "תחת התפוח עוררתך" ולא מביא את הפסוק שנמצא בפרק ב' – "כתפוח בעצי היער"?

אומרים חז"ל {מסכת שבת פח, א} – א"ר חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב מה פירוש הכתוב {שיר השירים ב-ג} כתפוח בעצי היער וגו'? למה נמשלו ישראל לתפוח? כדי לומר לך: מה [כשם] שתפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

אם כן יוצא, שהתפוח הראשון הוא מעמד הר סיני. והתפוח השני הוא קריעת ים סוף.

אם אלה הם פני הדברים, בואו נתחיל בשיעור ולקראת סיום נחזור לליל הסדר:

ידועים דברי ר' צדוק הכהן מלובלין, שבכל מקום שכתוב דבר בפעם הראשונה, הוא המקור לכל התורה כולה.

כותב ר' צדוק הכהן מלובלין {פרי צדיק, מועדים} – וידוע דכל אות במקום שנזכר ראשונה בתורה, שם מרומז שורש קדושת האות כדמוכח בגמרא {ב"ק נה.}.

אומר המדרש {בראשית רבה, פרשה יז, אות י} – וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעוֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה (בראשית ב, כא), רבי שמואל בר נחמן אמר מן סטרוהי, היך מה דאת אמר (שמות כו, כ): וּלְצִלַּע הַמִּשְׁכָּן. וּשְׁמוּאֵל אָמַר עֲלֵעָא חֲדָא מִבֵּין שְׁתֵּי צִלְעוֹתָיו נָטַל, תַּחְתָּיָהּ אֵין כְּתִיב כָּאן, אֵלָא (בראשית ב, כא): תַּחְתָּנָה. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא בְּרִיה דְּרַב אִידִי מִתַּחֲלַת הַסֵּפֶר וְעַד כָּאן אֵין כְּתִיב סָמָךְ, כִּי־נִין שֶׁנִּבְרָאתָ הָאִשָּׁה נִבְרָא שָׁטָן עִמָּה.

בואו נסביר את דברי המדרש:

⁷ א"ר יהושע, הרואה טי"ת בחלומו סימן יפה לו. מאי טעמא וכו' אלא הואיל ופתח בו הכתוב תחילה (רש"י: טי"ת שכתובה ראשון בתורה נאמרה לטובה) שמבראשית עד וירא אלקים את האור כי טוב (בראשית א, ד) לא כתיב טי"ת.

כנגד י"ב מזלות⁸. ועוד שהם נמשלים לכוכבים שנאמר {דברים א'} והנכם היום ככוכבי השמים לרוב. ועוד ירמוז צבאותי אל הצבא העליון ויהיה שעור הכתוב והוצאתי את צבאותי של מעלה עם עמי בני ישראל של מטה. וזהו שאמר גלו למצרים, שכינה עמהם. ואם שכינה עמדה בגלות ק"ו לשאר העליונים. וזהו שאמר רז"ל צבאות שם קדש הוא ואינו נמחק, לפי שלא נקרא צבאות אלא על שם שרי צבאות מעלה, וזהו שהזכיר {שמות יב'} יצאו כל צבאות ה', כלומר העליונים והתחתונים.

רש"י כותב את הדברים בשורה אחת, בתחילת פרשת שמות:

{שמות א, א'} וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ.

כותב רש"י - ואלה שמות בני ישראל. אע"פ שמנאן בחייהן בשמותם, חזר ומנאן במיתתן, להודיע חבתן שנמשלו לכוכבים, שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם, שנאמר המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא {ישעי' מ, כו. שמו"ר א, ג.}.

אם אלה הדברים, בואו ניכנס לעומק הדברים:

אומרים לנו חז"ל, שלקב"ה ישנם שבעים שמות וכך גם לעם ישראל. מתוך השבעים שמות, ישנם שבעה שמות שאינם נמחקים.

כותב השולחן ערוך ל"ד סימן רע"ו, ס"ט. הלכות כתיבת ספר תורה - אסור למחק אפלו אות אחת משבעה שמות שאינם נמחקים, ולא מאותיות הנטפלות מאחריהם כגון 'ך' של אֱלֹהֶיךָ וכו' שם של אֱלֹהֶיכֶם. ואלו השבעה שמות: שֵׁם הַהוּיָהּ; וְשֵׁם אֲדֹנָי; וְאֵל, אֱלֹהִים, אֱלֹהִים; שְׁדִי, צְבָאוֹת. וְיֵשׁ גּוֹרְסִין גַּם כֵּן אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה (טו"ר).

מקור דברי השולחן ערוך, הם מדברי גמרא במסכת שבועות.

אומרת הגמרא {מסכת שבועות לה, א-ב} - יש שמות שנמחקין שמותר למוחקם, ויש שמות שאין נמחקין שאסור למוחקם. אלו הן שמות שאין נמחקין: כגון 'אל', 'אלהים', 'אלהים', 'אלהים'; 'אהיה אשר אהיה', 'אלף דלת', 'וידהי', 'שדי', 'צבאות'; הרי אלו אין נמחקין. אבל 'הגדול', 'הגבור', 'הנורא', 'האדיר', 'החזק', 'והאמיץ', 'העוז', 'חנון', 'ורחום', 'ארך אפים', 'ורב חסד'; הרי אלו נמחקין. הרי

⁸ שכן מספרת התורה על חלומותיו של יוסף {בראשית לז, ט} וַיִּחְלֶם עוֹד חֵלֹם אַחֵר וַיֹּסֶפֶר אֹתוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חֲלֹמֹתִי חֵלֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשְׂרֵי כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִּים לִי - שמש זה יעקב אבינו, ירח זה רחל או בלהה, ואחד עשר כוכבים הם י"א השבטים מלבד יוסף.

ש'חנון' ו'רחום' ושאר כינויים אינם קדושים, שכן אינם נחשבים שמות של הקב"ה, אלא תוארים שבהם תיארוהו המקראות. מדוע, אם כן, שבועה באחד הכינויים מחייבת? **אמר אביי: מתניתין במקרה של משנתנו, תובע המשביע עדין ב'חנון' או ב'רחום', במי שהוא חנון במי שהוא רחום קאמר** כוונתו להשביע במי שהוא חנון, או במי שהוא רחום, כלומר בה'. מקשה הגמרא: **א"ל רבא לאביי: אי הכי אם כן, בשמים ובארץ נמי** גם כמשביע עדים ב'שמים ובארץ' תחשב השבועה שבועה בה', ויתחייבו, שהרי **במי שהשמים והארץ שלו קאמר** כוונתו [מן הסתם] להשביעם במי שהשמים והארץ שלו! והלא שנתה משנתנו: "השביעם בשמים ובארץ, הרי אלו פטורים!" השיב אביי: **הכי השתא** איזו השוואה זו? **התם** שם, לגבי השבעה 'חנון' או ב'רחום'. **כיון דליכא מידי אחרינא דאיכרי** כיון שאין דבר אחר שנקרא "רחום" ו"חנון" במקרא, **ודאי במי שהוא חנון ודאי במי שהוא רחום קאמר** בודאי התכוון להשביעם במי שהוא חנון או במי שהוא רחום, כלומר בה'. **הכא** אבל כאן, לגבי שבועה 'בשמים ובארץ', **כיון דאיכא** כיון שיש דברים הנקראים 'שמים' ו'ארץ', **בשמים ובארץ קאמר** מסתבר שהתכוון התובע להשביעם בשמים ובארץ ממש, לא בה'. **ת"ר: כתב** אדם את האותיות 'אלף' ו-'למד' **מאלהים**, או 'יה', אותיות יו"ד ה"ה מה' **הרי זה אינו נמחק** אף על פי שלא גמר את אותו השם שהתכוון לכתוב, מפני שזוגות האותיות הללו שכתב הם שמות לעצמם. אבל כתב **שין דלת משדי, אלף דל"ת מאדני**, או **צדי בית מצבאות**, **הרי זה נמחק**. **רבי יוסי אומר: 'צבאות'**, אפילו **כולו נמחק** **שלא נקרא** ה' צבאות **אלא על שם ישראל** אשר הם נתכנו 'צבאות', כמו שנאמר {שמות ז-ד} **והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים. אמר שמואל: אין הלכה כרבי יוסי.**

אומר האבות דרבי נתן {נוסח ב', פרק מד} - למ"ד, ישראל נקראו 'צבאות' ומלאכי השרת נקראו 'צבאות'... אי אתה יודע איזה גדול אתה לא יודע מי יותר גדול, צבא של מטה או של מעלה? כשהוא אומר "והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל {שמות ז, ד} [ישראל] אתם גדולים לפני יותר ממלאכי השרת.

בא האור החיים הקדוש ואומר - והוצאתי את צבאותי את עמי וגו'. צריך לדעת מי הם הצבאות, ואם הם ישראל היה לו לומר את צבאות עמי בני ישראל. ואולי כי יכוין ה' לרשום בתורה הפלגת מעלתינו אצלו כי אין לו צבאות מיוחדים לו כישראל, ולזה אם היה אומר את צבאות עמי וגו' היה מקום לומר כי ה' יש לו הרבה צבאי צבאות וזה אחד מהם, לזה אמר את צבאותי סתם לומר הרשומים ואין צורך לומר צבא פלוני כי באומרך צבאות ה' אחד הוא המיוחד, ואחר כך אמר מי הוא זה ואיזה הוא את עמי בני ישראל, ויתבאר הכתוב על דרך כלל ופרט אין בכלל צבאותי אלא הפרט שהם בני

ישראל, ומעתה לא יקרא בכינוי צבאות ה' אלא ישראל המרוממים והמעולים.⁹

אם אלה הם פני הדברים, בואו ניכנס לקטע מתוך תפילת שחרית:

לפני תפילת 18 בכל בוקר, אנו (בני עדות אשכנז) אומרים: **צור יִשְׂרָאֵל קוֹמָה בְּעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל וּפְדָה כְּנָאֲמָךְ יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל וְנֹאמַר: גָּאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.**

בני עדות ספרד לא אומרים את הנוסח הזה, אלא אומרים: **וְנֹאמַר: גָּאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.**

אם בשני הנסחים אנו אומרים משפט אחד משותף – **"וְנֹאמַר: גָּאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל"** – פירוש הדבר, שיציאת מצרים היתה ע"י שמותיו של הקב"ה – ה' ו- 'צבאות'. כלומר, יציאת מצרים היתה ע"י שם הוויה בצירוף שם 'צבאות'.

אם כן, יש להבין – מדוע יצאו עם ישראל ממצרים, בשם שנקרא 'צבאות'?

אומר המדרש (שמות רבה, פרשה ג, אות ו) – **וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, אֲמַר רַבִּי אֲבָא בְּרַם מִמֶּלֶךְ, אֲמַר לִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, שְׁמִי אֶתָּה מְבַקֵּשׁ לִידַע, לִפִּי מַעֲשֵׂי אֲנִי נִקְרָא שְׁמִי מִשְׁתַּנָּה לִּפִּי הַתְּפִקִּיד פְּעָמִים שְׁאֲנִי נִקְרָא בְּאֵל שַׁדַּי, בְּצְבָאוֹת, בְּאֱלֹהִים, בְּה': כְּשֶׁאֲנִי דֵן אֶת הַבְּרִיּוֹת, אֲנִי נִקְרָא: אֱלֹהִים, וְכִשְׁאֲנִי עוֹשֶׂה מִלְחָמָה בְּרָשָׁעִים, אֲנִי נִקְרָא: צְבָאוֹת לומדים את זה מפסוק בבבאי (ישעיה יג, ד) ה' צבאות מפקד צבא מלחמה וְכִשְׁאֲנִי תוֹלֶה עַל חַטָּאִיו שֶׁל אָדָם, אֲנִי נִקְרָא: אֵל שַׁדַּי, וְכִשְׁאֲנִי מְרַחֵם עַל עוֹלָמִי, אֲנִי נִקְרָא ה', שְׁאֵין ה' אֵלָּא מִדַּת רַחֲמִים, שְׁנֹאֲמַר (שמות לד, ו): ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן, הוּא: אֱהִיָּה אֲשֶׁר אֱהִיָּה, אֲנִי נִקְרָא לִפִּי מַעֲשֵׂי.**

אם ככה, נוכל להבין טוב מאוד איך יצאו ממצרים – אותנו הוציא הקב"ה במידת הרחמים, שנאמר **"גָּאֲלֵנוּ ה' "**, ואילו במלחמה בִּמְצָרִים הוא נילחם בשם **'צבאות'**.

בשעה שפוקד הקב"ה את שמואל, ללכת ולצוות את שאול למחות את עמלק, אומר הנביא (ש"א טו, ב) **"כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת פִּקְדָתִי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶךְ לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בְּדֶרֶךְ בְּעֵלְתּוֹ מִמְצָרִים.** כלומר המלחמה בעמלק היא בעזרת השם **צְבָאוֹת** – כי המלחמה ברשעים נעשית ע"י השם **צְבָאוֹת**.

מביא ה**באר משה** מאוז'רוב, את דברי **הבני יששכר** בספרו **מגיד תעלומה**:

מביאה הגמרא, כמה טעמים לבאר כנגד מה נתקנו שמונה עשרה ברכות בתפילת העמידה:

אומרת הגמרא {מסכת ברכות כח, ב} – **הַנִּי אֵלוּ י"ח בְּרֻכּוֹת שֶׁמִּזְכֵּרִים בְּתַפִּילַת הָעֵמִידָה כִּנְגֵד מִי נִתְקְנוּ? א"ר הֵלֵל בְּרִיה דְּר' שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָנִי: כִּנְגֵד י"ח אֲזָכוֹרוֹת שֶׁל שֵׁם ה' שֶׁאִמַּר דּוֹד {תהילים כט-א} בַּהֲבוּ לֵה' בְּנֵי אֱלֹהִים. בִּיאֹר נֹסֶף: רַב יוֹסֵף אָמַר: כִּנְגֵד י"ח אֲזָכוֹרוֹת שֶׁל שֵׁם ה' שֶׁבִּקְרִיאַת שְׁמֵעַ. א"ר תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: כִּנְגֵד שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה חוֹלוֹת שֶׁבִּשְׁדָּרָה שִׁישׁ בַּעֲמוּד הַשְּׁדָּרָה שֶׁל כָּל אָדָם.**

כותב ה**באר משה** מאוז'רוב – ונפלא מה שביאר בעל **הבני יששכר** ז"ל בספרו **מגיד תעלומה** {ברכות שם} דכיון שֶׁמִּתְחַנֵּה לַמְדוֹ עֵינָיו תַּפְלָה, הֵנָּה תִּקְנוּ ח"י בְּרֻכּוֹת כִּנְגֵד ח"י אֲזָכוֹרוֹת שֶׁבִּמְזְמוֹר כ"ט בַּתְּהִלִּים, וְהוֹסִיפוּ אַח"כ בְּרֻכַּת הַמִּינִים נֹגֵד שֵׁם א-ל שֶׁבִּמְזְמוֹר הַנ"ל, וְח"י הוֹיּוֹת וְשֵׁם א-ל בְּגִימָטְרִיא "צב-אות"¹⁰

עפ"י הדברים האלה, חשבתי לומר:

אולי זו הסיבה, שבפתיחה לתפילת העמידה אנו אומרים: **"וְנֹאמַר: גָּאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת** – למה? לפי שכעת אנו הולכים להתפלל י"ט ברכות. אבל יש לנו רק י"ח הויות?!

נכון, אבל אומר **המגיד תעלומה** שיש שם נוסף – 'א-ל' שנמצא במילה 'צבאות' – המכילה י"ח אֲזָכוֹרוֹת שֶׁל הוֹיָה וְעוֹד פֶּעַם אַחַת 'א-ל', ולכן **"וְנֹאמַר: גָּאֲלֵנוּ ה' צְבָאוֹת"**.

ישנו סידור עם ביאורי התפילה, למרן הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א, הנקרא בשם **תפילה למשה**.

כותב הגאון ר' חיים קנייבסקי – **גואלנו ה' צבאות שמו**. בכמה דוכתי בענייני הגאולה שנאמר בהן הכינוי 'ה' צבאות', כגון הכא והוא פס' בישעיה {מז, ד} וכן בישעיה {מד, ו} כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות, ובירמיה {ג, לד} גואלם חזק ה' צבאות שמו, ובישעיה {נא, טו} רוגע הים ויהמו גליו ה' צבאות שמו (וקריעת ים סוף היתה גמר גאולת מצרים) ועיין גם מלכים {ב' יט, לא}. והעניין בזה שיחזירנו לארץ ישראל צבאות צבאות, שע"ש כך נקרא 'צבאות' כמו שאמרו בשבועות ל"ה, ב שלא נקרא צבאות אלא על שם ישראל, שנאמר והוצאתי את צבאותי את עמי ב"י מארץ מצרים.

עפ"י דבריו יוצא, שהשם 'צבאות' הוא שם השייך לגאולת עם ישראל.

¹⁰ פירוש הדבר, שבשם 'צבאות' [גימ' 499] ישנם 18 הויות [468] ופעם אחת 'א-ל' [31].

⁹ אומר האור החיים הקדוש, שהפסוק בא להסביר לנו שעם ישראל נחשב לחשוב ביותר, מכל צבאות ה'.

ישנו סידור שנכתב לפני כ- 900 שנה ע"י בעל הרוקח, ר' אליעזר מגרמיזא. שם הוא מביא, שאין לומר את הפס' "גאלנו ה' צבאות", אלא מה?

כותב בעל הרוקח – צור ישראל קומה לעזרת ישראל כאשר עשית כבר במצרים. ופדה כנאומך יהודה וישראל כאשר דברת בפך, כי פדה ה' את יעקב. ברוך אתה ה' גאל ישראל וגואלו מיד חזק ממנו.¹¹

צור ישראל א', לעזרת ישראל ב', יהודה וישראל ג', גאל ישראל ד', כנגד ד' דגלים שיציל מד' גליות. בצור ישראל י"ד תיבות וס' אותיות¹² כנגד ס' ריבוא שהציל ביום י"ד בניסן, וכן בי"ד בניסן יגאלנו כאשר שמע למצרים יחילו כשמע צור.¹³

אנחנו היום אומרים את התוספת "וּנְאָמֵר: גָּאֵלְנוּ ה' צְבָאוֹת", כי סומכים על דברי ספר המנהיג.

כותב ספר המנהיג {דיני תפילה, סימן ב' ס' מ} – ויש שנהגו לומר צור ישראל קומה בעזרת ישראל ברוך אתה ה' גאל ישראל. ושמעתי כנגד חמשה ישראל הכתובים בפסוק אחד בפרשת בהעלותך¹⁴ ונזכרים חמשה פעמים כנגד ה' חומשי תורה בשביל חבתן של ישראל לפני הקב"ה.

ממשיך הרוקח ואומר – ומצאתי כותב וז"ל: גם בזה שגו צרפתים הרבה מאוד ששמעתי שמוסיפים ב'צור ישראל' ואומרים 'גואלינו ה' צבאות שמו קדוש ישראל', וסמך שלהם על מה שנמצא כתוב שר' מאיר ש"ץ¹⁵ צ"ל היה אומרו, וטעות הוא בידם, כי חלילה שעלה על לבו אותו צדיק מעולם לאומרו, כי בקי היה ר' מאיר ש"ץ צ"ל בסודות ובמדרשים וטעמים ...

אם אלה הדברים, הייתי רוצה לבאר מה מונח בשם הזה, של "גאלנו ה' צבאות":

נשאלת השאלה – כמה פעמים ביום, אנחנו מאזכרים את השם "ה' צבאות"?

¹¹ לפי שצריך לומר לפני תפילת העמידה, ד' פעמים את המילה 'ישראל':

¹² אם תספור את התיבות מ'צור ישראל' ועד 'גאל ישראל' תקבל י"ד תיבות וששים אותיות.

¹³ לפי שיצאו ישראל ממצרים בי"ד בניסן עם ששים ריבוא אנשים, לכן תיקנו אנשי כנסת הגדולה שהיה כאן י"ד תיבות וששים אותיות – לכן אסור להוסיף מעבר לזה.

¹⁴ {ח, יט} וְאֶתְנָה אֶת הַלְוִיִּם וְנָתַנִּים לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ.

¹⁵ 'ברוך שאמר': אם אני לא טועה, הוא היה מחבר ההקדמות שאומרים בני אשכנז בבוקר חג השבועות

בקריאת הקרבנות בכל בוקר, אומרים בני עדות ספרד: "ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלָּה: ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁר־יָאֲדָם בְּטַח בָּךְ".

לעומתם, בני עדות אשכנז אומרים כל פסוק ג' פעמים: {ג' פעמים} ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ, מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלָּה: {ג' פעמים} ה' צְבָאוֹת, אֲשֶׁר־יָאֲדָם בְּטַח בָּךְ: {ג' פעמים} ה' הוֹשִׁיעָה, הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרָאנוּ.

אח"כ יש את 'הודו' – ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלָּה: ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁר־יָאֲדָם בְּטַח בָּךְ. אח"כ, בברכות קריאת שמע אומרים: "קְדוֹשׁ | קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ, ה' צְבָאוֹת, מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". אח"כ, לאחר תפילת העמידה: וְכֵן לְצִיּוֹן ... וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ | קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ.

לפני תפילת המנחה, אנו אומרים קרבנות – וגם שם מופיע: "ה' צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׁגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סִלָּה: ה' צְבָאוֹת אֲשֶׁר־יָאֲדָם בְּטַח בָּךְ".

אם כן, חוזרים פעם אחר פעם במהלך התפילות בכל יום על "ה' צבאות".

אומר הירושלמי {ברכות פ"ה, ה"א} – ר' חזקיה רבי יעקב בר אחא ר' יסא אמר בשם רבי יוחנן, לעולם לא יהא הפסוק הזה זז מתוך פיך {תהילים מו, יב} ה' צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלה והתפלל. ר' יוסי בי ר' אבון ר' אבהו אמרו בשם ר' יוחנן וְחִבְרִיָא, {תהילים פד, יג} ה' צבאות אשרי אדם בטח בך והתפלל. ר' חזקיה אמר בשם ר' אבהו, יהי רצון לפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתצילנו משעות החצופות הקשות הרעות היוצאות המתרגשות לבוא לעולם והתפלל.

אומר הראשית חכמה {שער האהבה פ"ט} – ועם היות שיש פרטים רבים בפירוש הפסוקים לרוב התועלת שבהם, מכל מקום הענין הכולל הוא שצריך לשים לעולם נגד עיניו ההשגחה העליונה ולכך אמר אל יהא פסוק זה זז מפיך שהרי אומר 'ה' צבאות עמנו' הורה על אהבתו הגדולה עם ישראל שעם היות שה' נקרא צבאות שהוא שר על הצבאות העליונים, מכל מקום השגחתו עמנו ועוד שהוא משגב ומגן לשמור אותנו מפגעי העולם והוא סלה בלי הפסק.¹⁶

אם אלה הדברים, נאמר רק עוד נק' אחת לפני שנתחיל לסגור קצוות:

¹⁶ אם כן, הפס' הזה בא ללמדנו, שמכל הצבאות שישנם לקב"ה בעולם, הוא מחבב ומשגיח באופן נצחי על עם ישראל!

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

לבני עדות אשכנז, יש פיוט שהם אומרים אותו כמה וכמה פעמים ביום הכיפורים – "אָנוּ צאָנך וְאַתָּה רוּעָנוּ, אָנוּ כְרָמְךָ וְאַתָּה נוֹטְרָנוּ".

מביא הברך משה דברי גמרא:

אומרת הגמרא {מסכת מנחות נג א-ב} – יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים. יבא ידיד, זה שלמה המלך שנקרא 'ידיד' דכתיב {שמואל ב יב-כה} וישלח ביד נתן הנביא ויקרא שמו ידידיה בעבור ה'. בן ידיד, זה אברהם, דכתיב שהק אמר לאברהם {ירמיה יא-טו} מה לידידי בביתני? ויבנה 'ידיד', זה בית המקדש, דכתיב אודות המקדש {תהילים פד-ב} מה ידידות משכנותיך. 'לידיד', זה הקב"ה, דכתיב {ישעיה ה-א} אשירה נא לידידי. בחלקו של ידיד, זה בנימין, שנאמר {דברים לג-יב} לבנימין אמר ידיד ה' ישכן לבטח עליו. ויתכפרו בו ידידים, אלו בני ישראל דכתיב {ירמיה יב-ז} נתתי את ידידות נפשי בכף אויביה.

אומר הברך משה מאוז'רוב – ואמרו {מנחות נג, ב}: ידיד – זה הקב"ה ולמדו מפסוק זה, והרי בפסוקים אלו מדובר במצב כזה שישראל השחיתו את הכרם ובכל זאת נקרא הקב"ה ידיד לישראל.

וראיה לדברינו נראה ממה שאמרו {ב"מ פג, ב} שהיה ויכוח בין ר' אלעזר ב"ר שמעון שעסק בתפיסת גנבים, לבין יהושע בן קרחה שהתנגד לכך, ושלח לו "עד מתי אתה מוסר עמו של אלקינו להריגה", שלח ליה: קוצים אני מכלה מן הכרם, שלח ליה יבוא בעל הכרם ויכלה את קוציו, ופירש"י "בעל הכרם", הקב"ה, כי כרם ה' צבאות בית ישראל.

אם כן פירוש הדבר, שגם גנבים לא מוציאים מכרמו של הקב"ה – תשאיר לו, את הטיפול בהם!

אם אלה הדברים, בואו נתחיל לסגור קצוות:

עם ישראל יצא ממצרים בקיצור ימים – שבמקום ארבע-מאות שנה, יצאו לאחר מאתיים ועשר שנים.

מה הסיבות לכך?

ידועים דברי חז"ל, שאם היו נשארים עוד רגע אחד, היו שוקעים בשער החמישים ולא היה לעם ישראל תקומה ממנו – דברים ידועים.

הייתי רוצה להביא יסוד נפלא נוסף:

סיבה נוספת שמביאים חז"ל – כי קושי השעבוד השלים. פירוש הדבר, העבודה היתה קשה יותר, ובנוסף היו עובדים יותר שעות.

בשעה שפונה חנה לקב"ה ומבקשת שיתן לה ילד, אומר הנביא {ש"א, א, יא} וְתָדַר נָדָר וְתֹאמַר ה' צְבָאוֹת אִם רָאָה תִרְאֶה בְעֵינִי אֶמְתֶּךָ וְזָכַרְתִּי וְלֹא תִשְׁכַּח אֶת אֲמַתְךָ וְנִתְּנָה לְאֲמַתְךָ זֶרַע אֲנָשִׁים וְנִתְּנִי לָהּ כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ וּמוֹרָה לֹא יֵעָלֶה עָלֶיהָ.

אומרת הגמרא {מסכת ברכות לא, ב} – וְתָדַר נָדָר וְתֹאמַר ה' צְבָאוֹת. אמר רבי אלעזר: מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שקראו להקב"ה 'צבאות', עד שבאתה חנה וקראתו צבאות. ולמה השתמשה חנה בשם הזה? אמרה חנה לפני הקב"ה: רבש"ע! מכל צבאי צבאות של ברוכים שבראת בעולמך, קשה בעיניך שתתן לי בן אחד? משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם שעשה סעודה לעבדיו. בא עני אחד ועמד על הפתח אמר העני להם: תנו לי פרוסה אחת של לחם. ולא השגיחו עליו. דחק העני את עצמו פנימה ונכנס אצל המלך. א"ל למלך: אדוני המלך! מכל סעודה שעשית קשה בעיניך ליתן לי פרוסה אחת של לחם?

אומר המדרש {ילקוט שמעוני, שמואל, רמז ע"ח} – אמר רבי יהודה ברבי סימון: אמרה חנה לפני הקב"ה: רבש"ע, יש צבא למעלה יש צבא למטה, הצבא של מעלה לא אוכלים ולא שותים ולא פרים ורבים ולא מתים אלא חיים לעוה"ב, והצבא של מטה אוכלים ושותים ופרים ורבים ומתים ואינם חיים, ואיני יודעת מאי זו צבא אני, אם מצבא של מעלה אני לא אהא לא אוכלת ולא שותה ולא מולידה ולא מתה אלא חיה לעולם, ואם מצבא של מטה אני אהא מולידה ואוכלת ושותה.¹⁷

אם כן, חנה היתה הראשונה שפנתה לקב"ה בשם 'צבאות'.

נשאלת השאלה – מדוע היא לא פנתה בשם שד"י?

התשובה פשוטה מאוד – כי ידעה חנה, שכדי להשיג ילדים עדיף לפנות לקב"ה בשם שנקרא 'צבאות' – כי היות ו'צבאות' הכוונה לעם ישראל שהם ששים ריבוא, ונאמר {שמות ז, ד} וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאתִי אֶת עַמִּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם – הכוונה לששים ריבוא שיצאו ממצרים – פנתה חנה ואמרה: "ריבוננו של עולם, תן לי ילד אחד שיהיה חלק מתוך הצבא שלך!"

בואו ניכנס לעוד קטע אחד, ובזה נסיים את ההקדמה:

בספר באר משה של האדמו"ר מאוז'רוב, פרשת השבוע, הוא מאריך מאוד בענין השם שנקרא 'צבאות'. בתוך דבריו, הוא מביא פסוק מהנביא ישעיה {ה, ז} כִּי כְרָם ה' צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וגו' – עם ישראל נקרא אצל הקב"ה בשם 'כרם'.

¹⁷ 'ברוך שאמר': אמרה חנה: "ריבוננו של עולם תחליט מאיפה אני: אם אני מפמליה של מעלה אז תיקח אותי מפה, ואם אני מפמליה של מטה, שאוכלים ושותים ופרים ורבים אז תן לי ילד!"

קבוצות קבוצות לבתיאון, שנאמר ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים.

נשאלת השאלה – מה פירוש 'תחת התפוח' – נכון שלפי פשוטם של דברים, היו שם עצי תפוחים. אבל לכאורה, מה פתאום עצי תפוחים במצרים, הרי מצרים זה לא מקום לגידול עצי תפוחים?¹⁸

נכון, אפשר לומר שבמסגרת הניסים שעשה הקב"ה לישראל במצרים, הוא עשה נס וגדלו עצי התפוחים. אבל אם מדברים על נס, למה דוקא עצי תפוחים!? אפשר גם אקליפטוס! מה פתאום בחר הקב"ה מכל סוגי העצים, דוקא עצי תפוחים?!

אם אלה הדברים, הייתי רוצה לומר יסוד נפלא ביותר:

הגמרא אמנם מביאה את מסירות הנפש שהיתה לנשות ישראל. אבל היא לא כותבת את מה שכתוב במדרש בפרשת פקודי:

כותב המדרש {תנחומא, פקודי, אות ט} - אתה מוצא, בשעה שהיו ישראל בעבודת פרח במצרים, גזר עליהם פרה שלא יהיו ישינים בבתיאון, שלא יהיו משמשין מטותיהן. אמר רבי שמעון בר חלפתא, מה היו בנות ישראל עושות. יורדות לשאב מים מן הניאור, והקדוש ברוך הוא היה מזמין להם דגים קטנים בתוך נדיהן, והן מוכרות ומבשלות מהן ולוקחות מהן יין והולכות לשדה ומאכילות את בעליהן שם, שנאמר: ובכל עבדה בשדה (שמות א, יד). משהיו אוכלין ושותין, נוטלות המראות ומביטות בהן עם בעליהן, זאת אומרת אני נאה ממך, וזה אומר אני נאה ממך, ומתוך כך היו מרגילין עצמן לידי תאוה ופרין ורבין, והקדוש ברוך הוא פוקדן לאלתר. רבותינו אומרים, יש מהן יולדות שנים בבית אחת. ויש אומרים: ששה בכרס אחד, ויש אומרים: שנים עשר בכרס אחד, ויש אומרים: ששים רבוא. מי שאומר שנים, דורש פרו וישרצו (שמות א, ז). מי שאומר ששה פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד הרי ששה. מי שאומר שנים עשר, פרו שנים, וישרצו שנים כו', הרי שנים עשר. ומי שאומר ששים רבוא, שכתוב בדגים ישרצו המים (בראשית א, כ), וכאן כתוב וישרצו. וכל המנין האלו, מן המראות, וכתוב בהן ותמלא הארץ אתם (שמות א, ז). וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ (שמות א, יב). בזכות אותן המראות שהיו מראות לבעליהן ומרגילות אותן לידי תאוה מתוך הפרך, העמידו כל הצבאות, שנאמר: יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים (שמות יב, מא). ואומר: הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם. כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לעשות את המשכן, עמדו כל

דבר נוסף, עם ישראל עבדו יותר אנשים ממה שהיה ב'תוכנית המקורית'. פירוש הדבר, אם בתוכנית המקורית היה כתוב שיעבדו שני מיליון אנשים – בפועל, עבדו ארבעה מיליון אנשים ולכן יצאו ממצרים כמעט במחצית הזמן. אם ככה, עצם העובדה שעם ישראל התרבה במצרים באופן לא טבעי – שילדה כל אישה ששה בכרס אחד – גרם ליציאה המוקדמת ממצרים.

נשאלת השאלה – איך התרבו כ"כ עם ישראל, הרי הגברים לא היו חוזרים לבתיאון במשך שנים?!

אומרים חז"ל {מסכת סוטה יא, ב} - דרש רב עזרא: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים. שבשעה שהיו הנשים הולכות לשאוב מים הקב"ה מזמן להם דגים קטנים בכדיהן, וכאשר היו שואבות מחצה מים ומחצה דגים, ובאות ושופתות ומניחות שתי קדירות על גבי הכירה אחת של מים חמין לרחוץ את רגלי בעליהן בשדה, ואחת של דגים להאכיל את בעליהן בשדה, ומוליכות אותן אצל בעליהן לשדה, ומרחיצות אותן במים חמין, וסכות אותן בשמן, ומאכילות אותן דגים ומשקות אותן, ונזקקות להן לביאה בין שפתיים בין מצרי השדות, שנאמר {תהילים סח-יד} אם תשכבון בין שפתיים וגו'. מצינת הגמרא דבר נוסף שזכו לו בני ישראל בזכות אותן נשים: בשכר תשכבון בין שפתיים שקיימו נשים צדקניות זכו ישראל לביזת מצרים, שנאמר בהמשך אותו פס': {תהילים סח-יד} כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ כלומר, עם ישראל נמשל ליונה מחופה בכסף, וכנפיו מחופים בזהב נוצץ מביזת מצרים. וכיון שמתעברות באות לבתיאון, וכיון שמגיע זמן מולדיהן זמן לידתן, הולכות ויולדות בשדה תחת עץ התפוח, שנאמר {שיר השירים ח-ה} תחת התפוח עוררתיך וגו' והקב"ה שולח משמי מרום מי שמנקיר ומשפיר אותן מלאך שמנקה את הולדות ומיישב את אבריהם שניתקו ממקומם מחמת הלידה, כחיה זו כמילדת זו שמשפרת את הולד שמיישבת את אברי הולד במקומם, שנאמר לגבי הטובות שעשה ה' לישראל במצרים {יחזקאל טז-ד} ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך לא היתה לך מילדת לחתוך את חבל טבורך, ובמים לא רחצת למשעי להחליק את בשרך וגו'. ונאמר בהמשך {שם, ט}: וארחצך במים ואשטף דמיה מעליך ואסכך בשמן. ומלאך זה היה מלקט להן לתינוקות שני עגולין שני סלעים עגולים כעין ככרות, אחד של שמן ואחד של דבש, שנאמר {דברים לב, יג}: ויניקו דבש מפלע ושמן מחלמיש צור. וכיון שמכירין בהן מצרים וכאשר היו המצרים מבחינים בהם היו באין להורגן ונעשה להם לתינוקות נס והיו נבלעין בקרקע, ומביאין המצרים שוורים וחורשין על גבן כדי להורגם, שנאמר {תהילים קכט, ג}: על גבי חרשו חרשים וגו'. לאחר שהיו המצרים הולכין היו התינוקות מבצבצין ויוצאין מן הקרקע כעשב השדה ... וכיון שמתגדלין ולאחר שגדלו היו אותם ילדים באין עדרים עדרים

¹⁸ שלפי פשוטם של דברים, עצי התפוחים צריכים קור כדי לגדול, וראיה לכך שבארץ ישראל התפוחים גדלים בגולן.

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

ועבודתו תוך המראות, ולכך הקפיד משה. וי"מ לכך הקפיד משה, לפי שממנו היו הכהנים מקדשים ידיהם ורגליהם ושוחים לתת ידיהם על רגליהם, ונראה כאלו משתחווים לבבואה שלהם ולדמותם הנראית תוך המראות.

אם כן יוצא, שבאמצעות המראות הללו הוקם עם ישראל – צבאו של הקב"ה! כאן קיבל הקב"ה את השם 'ה' צבאות'!

כותב השפתי כהן {פרשת ויקהל} – הכיור היה נתון בין אהל מועד ובין המזבח והיה מפסיק עליהם שלא יראו, לזה עשה משה הכיור מאותן המראות כדי שממנו יראו כל מה שבפנים. ולפי המדרש, פירוש צובאות שהעמידו צבאות ע"י, וע"י שרתה השכינה על ישראל, שאין השכינה שורה פחות מס' רבוא וע"י נתרבו, שנאמר יצאו כל צבאות ה', קרא אותם צבאות ה' לפי ששרתה עליהם שכינה, כמו שכתב רש"י ז"ל.

אומר ר' שמשון רפאל הירש – לכן כתוב **בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת**

ולא **מִהֶמְרָאֵת הַצְּבָאוֹת** – לקחו את כל המראות שהביאו הנשים, ומהם עשו כיור, כדי להראות כמה חביב העמדת הצבא של הקב"ה ע"י נשות ישראל.

אם ככה, נוכל לומר דבר נפלא:

צבא, מופיע בפעם הראשונה בפסוק {בראשית ב, א} **וַיִּכְלֹו הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם.**

אומר ר' שמשון רפאל הירש – בצבא השמים ובצבא הארץ, ישנו מלך אחד שכל הצבא נשמע לו, וזוהי המעלה הגדולה של 'וְהוֹצֵאתִי אֶת צְבָאוֹתַי' – שכל הצבא נשמע לקב"ה – ששים ריבוא אנשים, כולם דבקים בקב"ה, הולכים לקבל תורה!

בא הספר **שערי ליל הסדר**, ואומר דבר נפלא ביותר:

ליל הסדר זהו לילה, שכל – כולו שייך לילדים, שנאמר **"וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר..."**

שאלנו – למה דוקא לילדים!?

כי כל היציאה ממצרים שיצאנו לפני הזמן – אתם יודעים למה? כיון שנשות ישראל הביאו ילדים לעולם – ששה בכרס אחד, במסירות נפש! ובכך הביאו לעולם את 'צבאו של הקב"ה'!

לכן, איך נציין את הענין הזה בתחילת הסעודה? באו חז"ל הקדושים, ותיקנו לנו את הסדר של ליל הסדר ואמרו – **קִדְּשׁ** – קידוש, כמו בכל שבת ומועד. **וְרַחֵץ** – למה צריך את זה?! כדי להסביר, בזכות מי יצאנו ממצרים – אתה ניגש לכיור ונוטל ידיים בתוכו, כדי להיזכר באותו כיור מהמראות הצבאות – אותו כיור שבזכותו העמידו לקב"ה לגיונות! –

יִשְׂרָאֵל וְנִתְּנָדְבוּ, מִי שֶׁהֵבִיא כֶּסֶף וּמִי שֶׁהֵבִיא זָהָב אוֹ נְחֹשֶׁת וְאַבְנֵי שֹׁהַם וְאַבְנֵי מְלֹאִים, הֵבִיאוּ בְּזְרִיזוֹת הַכָּל. אֶמְרוּ הַנָּשִׁים, מֶה יֵשׁ לָנוּ לִתֵּן בְּנִדְבַת הַמֶּשֶׁכֶן. עָמְדוּ וְהֵבִיאוּ אֶת הַמִּרְאֹת וְהָלְכוּ לָהֶן אֶצֶל מֹשֶׁה. כְּשֶׁרָאָה מֹשֶׁה אוֹתָן הַמִּרְאֹת, זָעַף בָּהֶן. אָמַר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, טָלוּ מִקְלֹת וְשִׁבְרוּ שׁוֹקֵיקָהן שֶׁל אֱלֹוֹ. הַמִּרְאֹת לָמָּה הֵן צָרִיכִין. אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, עַל אֱלֹוֹ אֲתָה מַבְזֶה. הַמִּרְאֹת הָאֵלֶּוּ הֵן הָעֵמִידוֹ כָּל הַצְּבָאוֹת הָלְלוּ בְּמִצְרִים. טַל מִהֵן וְעֵשָׂה מִהֵן כִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְכֹנֹו לַכֹּהֲנִים, שִׁמְמָנו יִהְיוּ מִתְקַדְּשֵׁין הַכֹּהֲנִים, שְׁנֵאֲמַר: וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֵת כֹּנֹו נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבָאוּ (שמות לח, ח), בְּאוֹתָן הַמִּרְאֹת שֶׁהָעֵמִידוֹ אֶת כָּל הַצְּבָאוֹת הָאֵלֶּה.

אומרת התורה {פרשת ויקהל לח, ח} **וַיַּעַשׂ אֶת הַכִּיּוֹר נְחֹשֶׁת וְאֵת כֹּנֹו נְחֹשֶׁת בְּמִרְאֵת הַצְּבָאוֹת אֲשֶׁר צָבָאוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד.**

אומר רש"י – **במראת הצובאות**. בנות ישראל היו בידן מראות, שרואות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עכבו מלהביא לנדבת המשכן, והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע, אמר לו הקדוש ברוך הוא קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, שעל ידיהם העמידו הנשים צבאות רבות במצרים. כשהיו בעליהם יגיעים בעבודת פרך, היו הולכות ומולכות להם מאכל ומשתה ומאכילות אותם ונוטלות המראות, וכל אחת רואה עצמה עם בעלה במראה ומשדלתו בדברים, לומר אני נאה ממך, ומתוך כך מביאות לבעליהן לידי תאוה ונזקקות להם, ומתעברות ויולדות שם, שנאמר (שיר השירים ח ה) תחת התפוח עוררתיך, וזהו שנאמר במראות הצובאות.

נשאלת השאלה – אם כן, למה מאס משה באותם המראות?

אומר המושב זקנים מבעלי התוספות – **במראות הצובאות**. פרש"י במראות ממש כו'. ומה שפי' שהיה משה מואס בהם, אע"פ שקבל מידם כומז שהוא מאוס יותר מזה. וי"מ במראות הצובאות. לאו אעשייתו קאי, אלא אמקום נתינתו שנתן אותו מהלאה למזבח לצד צפון, כדי שיראו אותו נשים הצובאות אל פתח אהל מועד, ויתנו אל לבן השקאת הסוטה שהוא ממימיו. וי"מ דלכך נעשה הכיור ממראות לפי שכהן המקריב את קרבנה של אישה היה צריך להקריבה לשמה, ואסור להסתכל בפניה, ולכך נעשה הכיור כמו מראה הנשים עומדת אצל הכיור ומסתכלת בו והכהן מסתכל בכיור ומכירה. וי"מ דלכך הקפיד משה במראות הצובאות שהוא על הכיור בין ההיכל ובין המזבח, ופתח ההיכל היה פתוח וכשנכנס כהן גדול לפנים ועובד העבודה הוא בתוך המראות וישראל שהיו בעזרה רואין כל עבודת כהן שעושה, ע"י המראות וכאלו היה לפנים, ומאי אהני הך דכתיב {ויקרא טז, יז} וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקדש, כיון שהיו רואים אותו ודמותו

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א

בשלב הזה, שואלים מיד הילדים – "אבא, מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?", ואז אתה אומר לו: "כן, אתה יודע מה נשתנה?! כי הלילה הזה יצאנו ממצרים ששים ריבוא בני ישראל – אתה יודע בזכות מי? בזכות אימותינו הקדושות שמסרו את נפשן, והעמידו לגיונות לקב"ה!"

אם ככה, נוכל להבין דבר נפלא ביותר:

לאחר "ורחץ" לוקחים כל דבר שברכתו 'אדמה' ומטבילים במי מלח – לא קוראים לו תפוח אדמה, ולא גזר ולא קולרבי, אלא "כרפס".

נשאלת השאלה - מה פירוש כרפס?

יש אומרים: כרפס ר"ת כלל ראשון פה סגור.

המגן אברהם אומר – כרפס אותיות ס' פרך – ששים ריבוא עבדו עבודת פרך.

כותב הספר מטעמי יצחק – כרפס נוטריקון כל סוס רכב פרעה. ובהיות נטבעו בים סוף טובלין במי מלח, ר"ל כל סוס רכב פרעה טבעו בים סוף.

כותב הספר משגב לדר – קדש הוא שעשו קידוש ה' לשחוט תועבת מצרים¹⁹. ורחץ לשון בטחון, בלשון ארמי שבטחו בהקב"ה וקדשו שמו²⁰ ... ועוד אחרת כרפס, שם רמז לנשים צדקניות דאמרו חז"ל: בזכותן נגאלו שהיה עולה בכדיהן מחצה מים ומחצה דגים ומוליכות לבעליהן ונזקקין להם בין שפתיים, וזהו כ"ר היא האישה שהיא כר לבעלה ע"י פ"ס לשון פיוס²¹, שמפייסין ואח"כ בועלין עי"ז יחץ הגלות.

אם כן, איך מעוררים את הענין הזה?

נוטלים ידיים תחילה - לא לסעודה, אלא לדבר שטיבולו במשקה.

ומהי המטרה של זה?

המטרה היא אחת – כדי לעורר את ענין הכיור, שנבנה בזכות המראות הצובאות, שבזכותן יצאנו ממצרים לפני הזמן!

אם אלה הדברים, נוכל כעת להבין דבר נפלא ובזה לסיים:

כותב הספר שערי ליל הסדר – ובגמרא במסכת שבת {פח, א} דרשו, שהתפוח מקדים פריו לעליו, וזהו רמז לנעשה קודם לנשמע, מהו 'נעשה ונשמע', ללא שום חשבונות, וכמו כן העמדת צבאות רבות היה ללא חשבון, כי אם כדי לעמיד צבא ה'.

אם כן, חז"ל לא הביאו ראייה על התפוח מהפס' {שיר השירים ב, ג} כתפוח בעצי היער אלא מהפס' {שיר השירים ח, ה} תחת התפוח עוררתיך.

שאלנו – למה?

כותב הספר שערי ליל הסדר – ויש להוסיף רמז נאה, צבאו"ת, בגימטריא התפוח"ח [499], וזהו תחת התפוח עוררתיך, כדי לבא להיות צבאות השם יתברך.

אם ככה, נוכל כעת להבין:

לפני תפילת העמידה אנו אומרים "גאלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל" – שבשם הזה גאל אותנו הקב"ה ממצרים!

כל הגאולות באות בשם צבאות, כך אומר הגאון ר' חיים קנייבסקי.

¹⁹ 'ברוך שאמר': קדש עצמך בקרבן פסח.

²⁰ 'ברוך שאמר': שבארמית נקראת מידת הביטחון בלשון 'רחץ', שכן אנו אומרים ב' – "ברוך שמה" – "לא על אנש רחיצנא", ולכן ורחץ הוא מלשון ביה אנא רחץ מלשון בוטח, וכמו שתרגם אונקלוס הפסוק {ויקרא כו, ה} וישבתם לבטח בארצכם, לבטח רגם אונקלוס 'לרוחצן', ביה אנא רחץ, הכוונה הנני בוטח בהשי"ת!

²¹ 'ברוך שאמר': שהיו הגברים מוכים במכות קשות, והיו הולכות הנשים ומפייסות אותם ומשתתפות איתם בסבלם, ומהפיוס הזה הוקם בית ישראל.

ו משגב לנו אלהי
אות אשרי אדם בטח
הללו לא יסורו מפיו,
מש נזכה לגאולה
לה חזקתו יתן ימיו

ברוך שאמר

משיחותיו של הרה"ג הרב ברוך רוזנבלום שליט"א